

ELŐFIZETÉS

HELYBEN:
Egy évre 24 korona.
Egy hónap 2 korona.

VIDÉKEN:
Egy évre 28 korona.
Egy hónap 2 k. 40 f.

HIRDETÉSEK:
Hasonló postt. sor egyszer 20 fill.
minden következőnél 16 fillér.
Nyitáskor postt. sor 40 fillér.

ARADI KÖZLÖNY

POLITIKAI NAPILAP.

SZERKESZTŐSÉG:

Aradi és eszaki egyesült
vasutak palotájában.
TELEFON-SZÁM: 357.
KIADÓHIVATAL:
Aradi Nyomda Részvény-
Társaság.
József főherceg-ut. 22. sz.
TELEFON-SZÁM: 131.

Arad, 1909.

FELELŐS SZERKESZTŐ:
STAUBER JÓZSEF.

Szombat, január 16.

Mai számunk főbb közleményei:

- Vezércikk: **Katasztrófák, amelyek konkurálnak.**
- Az adóreform.
- Az arad-budapesti vonatok szaporítása.
- A kedvetlen szerb király.
- Leleplezés és cáfolat.
- Pör az izraelita árvaház miatt.
- A rák jegyében.
- A bányák áldozatai.
- Tarkaságok.
- Tárca: Végeztünk. I. tá: Fodor Ernő.

Katasztrófák, amelyek konkurálnak.

Arad, január 15.

Igy szó van arról is, nem lehetne-e felhasználni azokat az összegeket is erre a célra, amelyek a messzinai földrengés által sújtottak javára eddig egybegyűltek.

Aki legelsőnek adta sürgönydrótra ezeket a sorokat, amelyek az éjszakában hozzánk jutottak, nem tehet arról, hogy ez olyan megütközésre érdemes, olyan furcsa valamit foglal betűkbe. A megdöbbenésben, amelyet az ajkai megszenesedett holttestek látása okozott, könnyen csirát verhetett ez a gondolat. Talán ép akkor, amikor a bányapusztítás első híre jutott a katasztrófa környékén élő emberekhez, ezzel a hírrel együtt kopogtatott be valahová a messzinai szerencsétlenek javára kérő gyűjtő iv. És ez a találkozás szinte önként pattantotta ki, a felhők közeledéséből kiserkedő villa-

mos szikra módjára a gondolatot: miért adjunk mi a messzinaiaknak, akik mérhetetlen messzeségre élnek tőlünk, idegenek hozzánk, rólunk talán nem is tudnak, mikor a végzet nekünk is juttatott katasztrófákat s azoknak is vannak inségesei, akiken a környörületességnek segíteni kell!...

Akármilyen önként fogant a gondolat, van benne valami borzalmas. Szimbolista festő illusztrálhatná a szerencsétleneknek ezt a versengését: egy összeégett, vörösre sült testű bányamunkás, meg egy olasz földönfutó, akinek a kezét az aláomló geranda leszakította, tusakodnak az irgalom előtt: „Nekem! „Nekem!“ „En többet szenvedtem!“ „De rád többben is gondolnak!“

A valóságban ilyen versengésről nincsen szó. A két katasztrófa között nincsen is olyan közösség, amely ezt okozhatná. Még csak arról se lehet szólni: vajjon nem lenne jó mégis fukarabban adni a garast az olasz inségvidékre és arra gondolni, hogy nekünk is lehetnek baleseteink. És vajjon, ha bennünket sújtanak a jó isten statáriumi, vajjon észrevesz-e a külföld bennünket, akiket egyébkor nem számít az európaiak közé?

Észrevesz, vagy nem vesz észre, lesz-e alkalma a revanche-ra s ha lesz, fölfogja-e tisztességtudóan használni, minderről nem lehet szó, nem járhat gondolat, mialatt a környörület adományait gyarapítják. Az adakozás nem spekuláció, nem befektetés és nem is a nemzetek kölesönös kárbiztosító

szövetkezete. Azt egyéb nem kormányozhatja, mint a jószándék és a belátás, hogy a nélkülözhető fillér oda jusson, a hol legnagyobb szükség van rá. Ha ma egy koldusnak nem adom a hatosomat, mert holnap egy másik koldus jöhet érte, a ki érdemes rá: aligha találtam el az igazi jótékony-ság gyakorlásának módját.

Azt számításba se kell venni, hogy elvégre Messzinában az elpusztultak százezreinek félmillió hátramaradottja várja a világ szeretetének megáradását, az ajkai katasztrófa pedig minden borzalma mellett sokkal kisebb méretű ennél. Mert az ajkai özvegy nem kevésbé szánalomra és irgalomra méltó a messzinai apa-anyvavesztette árvánál, a miért neki kevesebb társa van a balsorsban. A segítségre ép úgy rá-szorult az egyik, mint a másik.

Adjatok ennek, adjatok annak, — de a környörületességnek iparkodásait ne csufoljátok meg azzal, hogy a katasztrófákat összeveszítitek. Jótékony egyesületek elnökei, védőasszonyai patvarkodhatnak azon, hogy a gyerekek téli lábbelije-e az előbbre való, magasztosabb cél, vagy pedig a koldusok éjjeli hajlékozása. De amikor a természet rettenetes szerencsétlenségei gyors segítségre szorulnak, akkor nem lehet arról beszélni, hogy ide-e, vagy oda-e. hogy erre kellene adni, amit amarra szántak. Akinek telik: ad mindakettőre. Akinek csak egyre jut: hadd válogassa ki a maga szive akarata, érzése szerint, hogy melyiket enyhíti vele. S így bizonyára eljut a

Végeztünk.

A vasuti állomástól pár lépésnyire szép, villaszerű emeletes épület emelkedik, melyet nagy kert övez. Az állomáshoz tartozó kis kertet az említett épülethez tartozó kertetől magas kőfal választja el, mely azonban annyira mégsem magas, hogy a ház emeletéről a kertbe ne lehetne látni.

A villa első emeleti szobájának egyikében ábrándos, kékszajú, szőkehajú fiatal leány néz ki az ablakon. A szoba ablakai az állomási kertre nyílnak. A lehető legizlésebben butorozott kis leányszobában a kellemes májusi levegő vegyül az ideal parfume illatával. A leánya előbb kinéz az ablakon, miközben szórakozottan csipdesi a cserépben levő jácint virágait, majd átmegy a másik szobába, néhány pillanatig zongorázik, az ábrándos nótá utolsó akkordjait el sem játssza és ismét visszatér szobájába. Hintaszékébe veti magát, kezébe vesz egy Beniczkyne regényt, de csak egy lapot olvas belőle, talán azt se olvasta el, csak szórakozottságból lapozott tovább, mert szeméi mereven egy pontra szegeződtek. Onnan is felkel, íróasztalához megy, kis dobozt vesz elő, mely a legfinomabb levélpapírt rejti, kivessz egy papirost és egy borítékot, leteszi íróasztalára, nekiül, hogy ír, de csak odáig jut, hogy

gyöngyháztozzárának végét harapdálja. Viszszauil hintaszékébe és most tényleg olvassa a regényt tovább.

A regényben ezalatt a gróf inasa ezüst tálcán névjegyet hozott be. A gróf egy pillantást vet a névjegyre, szokás, szerint elsápadt, de mint már regényekben szokás azonnal összedi erejét és azt mondja inasának, hogy vezesse be a báró urat. És mialatt az inas a báró ur előtt az ajtót feltárhatta volna, felszakítják Irén szobájának ajtaját és azon előbb egy pincsi kutya, utána pedig egy már törvény szerint is nagykoru leány rohan be, utóbbi legalább huszszor sivitja, hogy szervusz és Irén nyakába szakad.

Fél óra telik el azzal, hogy egymásnak a sok: hogy vagy, de jól nézel ki és mi újság kérdésekre válaszolgatnak. Azután sorba veszik legjobb barátöket és azokat sorba szapulják, és egyenkint szedik le róluk a keresztvizet. És ez épen az emberek nagy részének a legnagyobb baja, hogy egymásról csakis a rossz tulajdonságokat és hibákat mondják el, elhallgatják a jókat. A mai beteg társadalmi állapotokra vet szomorú világot, hogy örökösen csak az élőkkel van bajuk az embereknek — sokszor nem kimélve a holtakat sem — és óraszámra marják, rugják, harapják és szapulják egymást.

A jövevény pedig, mikor már ugylátszott, hogy minden pletykából kifogyott, slágerül

hagyta a vasuti üzletigazgató valamikor szép, de ma már az idő vasfogának áldozatul esett leányát.

— Nézd Irénkém, az az ostoba liba épen ott sétál a kertben és úgy tesz, mintha ábrándozni is tudna, vagy kellene neki. Kezében egy könyvet tart, esküdni merek rá, hogy Kisfaludinak „Boldog szerelem“ című könyve. No aból pedig nem eszel. Hanem megállj csak Irénkém! Mesélek valamit neked Mariskáról. Talán hallottad is már.

Tudod drágám, szombat este bálban voltam. Én nem voltam ott, csak tőle hallottam, hogy a bálban egész éjjel egy pillanatig sem ült. Képzelheted mennyire bosszankodtam, hogy oly jól mulatott. Tegnap nálunk volt egy ismerős fiatal ember és attól kérdeztem: hogy mulatott a Mariska. Azt feleli, hogy nem a legjobban. Hogyan, hisz én úgy hallottam, hogy egész éjjel egy percig sem ült. És mit gondolsz, mit válaszolt erre az a gézengúz: Ez esetben igen jól hallotta Nagysád, mert Mariska tényleg nem ült egész éjjel, mert csaknem állandóan a mamája mellett — állt.

De ez még a legkevesebb. Képzeld csak, ez a liba a bálban egy gyönyörű esekrot kapott. A bálból egy fiatal ember kísérete haza és másnap ugyanaz a fiatal ember éjjeli zenét is adatott neki. Hát nem rettenetes egy ily figurának ilyen meglepetéseket szerezni. És ha még mindezeket egy ostoba és atromba fiatal

segítség mind a két szerencsétlenség véres lábnyomaihoz. Dübörög a föld; láng csap ki a tárnákból, vészkiáltás hangzik innét is, onnét is; de annyi talán sohase lehet a katasztrófa, hogy egészen kimerítsék az emberszeretet, a csodatevő olajos korsót.

Az adóreform.

Írta: Balkányi Kálmán dr.,

az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés titkára.

Budapest, január 14.

Egy-két hét telik el és az adóreform sorsa eldőlt. El fog mulni a nagy tiltakozó gyűlés is a fővárosban, amelyen az ország legnagyobb kereskedelmi és ipari érdekképviselői még egyszer utoljára felzudulnak a nyomasztó adóemelés ellen. Elmúlnak majd a vidéki tiltakozások is és aztán „átveszi a tücsök esendes biródomát.”

A képviselőház, ez az áldott szabályszerűséggel működő malom pontosan meg fogja örölni a javaslatokat, melyeket az ország derült arcú molnára oly jókedvével önt fel a garatra. A mai parlamenttől, annak mostani összeállítása, hangulata és hajlamai mellett bizony aligha lehet vární, hogy ezen a javaslaton lényegbe vágó nevezetes változtatás történjen.

Ilyen szomorú kilátások mellett kétszer is meggondoljuk, érdemes-e még több szót vesztegetni erre az adójavaslatra. Nem jobb-e esendes megadással leülni és vární, hadd jöjjön akármi? Nem okosabb-e a jámbor kínai álláspontjára helyezkedni, aki fatalis türelemmel nyugszik meg mindenben és egyáltalában nem háborodik fel, ha a tényérjából viszik el a rizskása felét adóba? Kínában azonban egy tekintetben jobb szokások vannak: A mandarin kivetíti az adót, be is hajtja, de nem jut észébe, hogy sajtóirodával, félig, vagy egészen hivatalos közleményekkel még fel is bosszantsa az adófizetőt és váltig ismételi neki, hogy valami nagy jót tett vele, mikor felszófolta az adóját.

Nálunk e tekintetben más felfogás van. A pénzügyi bizottság beterjesztette híres jelentését az adóreformról. Igaz, nem nagyon sietett vele. Heteken át kellett sürgetni, amíg meg lehetett kapni tőle. Most azonban nagy buzgalommal terjesztik ezt a jelentést és az indokolást. Kötve hisszük, hogy nagyon megköszönik ezt az indokolást. Van ezek között egy nagyon szép argumentum: a törvényjavaslat iránt mutatkozó bizalmatlanságot a régi hagyományokkal magyarázzák. Hajdanában ugyanis évszázadokon át idegen kormány nevében és igen gyakran idegen érdekek számára szedték az adó-

kat. Ezért fogadták „hajdanában” bizonyos nyugtalansággal és bizalmatlansággal az adóreformokat.

Kitünő diagnózis ez. A kórállapotnak pompás megfigyelése. Mindössze abban téved a bizottság, hogy a bizalmatlanságnak ezt az okát csupán a multa néve állapítja meg, holott ez az ok, fájdalom, jelenleg is fennáll és érezteti hatását.

A létszámemelés a levegőben van. A katonai terhek szaporítása szinte elháríthatatlannak látszik. Az önálló bank felállításához, a magyar ipar megerősítéséhez nem jutottunk közelebb. Állami kiadásaink tetemes része külső elemeket gazdagít: hogyné volna hát meg ma is a megokolt bizalmatlanság, melyet a pénzügyi bizottság jelentésének szerzője a multa néve oly könnyen érthetőnek tart.

Ez a példa is jellemzően mutatja, hogy az adójavaslatokhoz fűzött indokolások, jelentések üres jelszavakat kapnak fel, jelszavakat dob-nak a publikum elé és nem törődnek vele, hogy a tétéles intézkedések ama hangzatos jelszavakat sorra cáfolják meg. A gyengébbeket akarja megvédeni nemes szívrrel az adójavaslat. Elismerés érte! Csak hogy a gyengébbek részére biztosított adómentes létminimum meglehetősen alacsony. Hogy ezen szegények nagyon el ne busuljanak, megígérte nekik annak idején a javaslat, hogy fel fogják majd emelni a létminimumot, mielőtt az összes hozadéki adókból 200 milliónál több folyik be.

Sovány ígéret volt, de hagyján. Talán boldogulni is lehetett volna vele. Ha most nem: hát majd 5-10 év múlva. Jött azonban a t. pénzügyi bizottság, amelyet rögtön megszállott a nagy és komoly aggodalom.

Mint a pénzügyi bizottság jelentése elismerésre méltó őszinteséggel megvallja, ezek az aggodalmak a földadókataszter kiigazítása körül merültek fel és abban csucosodtak ki, hogy az új osztályba sorozás is, az új tiszta jövedelmi fokozatok felállítása is emelő értelemben fog keresztülvitetni s a földadó az adókules leszállítása dacára a kiigazítások után a mostani 75 millió koronánál jóval magasabb is lehet. Hogy ez az eshetőség — isten ments! — be ne következzen, jónak látta a pénzügyi bizottság garanciát nyújtani a földbirtokos osztálynak arra, hogy az állam a földadóból nem kíván 75 millió koronánál többet bevenni. Ez, tudományos szóval élve annyit jelent, hogy kontingentálni kellett a földadó maximumát.

Mi ennek a következménye? Két eshetőség van. Az egyik az, hogy a földadó megfelelő emelkedése kizárólag, a hozadéki adók főösszege nem fogja elérni a 200 milliót és így a létminimum marad a régiiben. Ez a gyengébbek fokozatos védelméhez fűzött minden reménységet megszünteti. A másik eshetőség az, hogy az összes egyenes adók jövedelme

felül fogja mulni a 200 millió koronát, azonban az adótöbbletet tisztán a többi adók jövedelmének fokozása fogja előidézni, ez pedig a kereskedelemmel és iparral foglalkozó polgárságnak óriási megterhelését feltételezi.

Igy állván a dolog, egyáltalában nem olyan közömbös a kereseti osztályok egyik tagjára sem, hogy társaira mi esik az adóteherből. A kereskedőket és iparosokat az adótörvényjavaslatok ilyen fejleményei mellett csak a kereseti adó maximális kontingentálása elégítheti ki. Az erre vonatkozó érveket készen kapja a kereskedelem és az ipar a t. pénzügyi bizottságtól. Mert amivel a pénzügyi bizottság a földadó kontingentálását indokolja, az hatványozott mértékben áll a kereseti adóra nézve. A gazda jövedelme nem olyan biztos, mint a tőketulajdonosé, függ az időjárástól, az árulázmástól, e mellett személyes munkájával is közre kell munkálkodnia, hogy a jövedelmet biztosítsa.

Helyes. De ki meri állítani, hogy a kereskedő és iparos jövedelme biztosabb? Hát az nem függ az árhullázmástól, hát ő nekik nem kell személyesen közremunkálkodniuk a jövedelem biztosítása érdekében? Az sem szorul bizonyításra, hogy még az időjárás viszontagságai is kihatnak az iparra és kereskedelemre, csakugy, mint a földbirtokra. Quod uni justum, alteri non est aequum. Ugyanebből a köztapasztalati igazságból a pénzügyi bizottság a földadó maximális kontingentálását vezeti le, azonban a kereseti adó kontingentálásáról tudni sem akar.

Van azonban még egy védekezőse a pénzügyi bizottság jelentésének a kereskedelem és iparral szemben. Azt vitatják, hogy más a földadó technikája, más a kereseti adó technikája. A földadónál nagyon könnyen lehet keresztül vinni a maximum kontingentálását, a kereseti adónál pedig teljességgel lehetetlen az. Nos hát ezeket a technikai nehézségeket mi nagyon mesterkelt ügynek tartjuk. Azt mondják, hogy a földadó maximumának kontingentálásába Wekerle annyival inkább belemehetett, mert a földadókataszter revíziójának fogantatása után egy évek hosszú sorára biztosított állandó kivétési alap fog keletkezni és maga a földadó is évek hosszú során át ugyanegy bevételi összeget fog adni. Igen ám, de a földadó kiigazításáról szóló törvényjavaslat 6-ik szakasza intézkedik arról, hogy a törvény életbelépte után a kataszteri kiigazítási munkákat befejeztével keletkező művelési változások időnként bejelentésnek és a kataszteri kiigazítási eljárás végrehajtásuk. Ennélfogva a földadó közben is fog változni és egyáltalában nem lehet mechanikai pontossággal egyazon bevételi összegre számítani.

Ebből következik, hogy itt sincsen oly különbség, amely alapot adna a földadó és a kereseti adó eltérő elbírálására.

ember tette volna, úgy nem is szólék, de ha egy okos és tess-gyerek tess-tyeneket, úgy megáll az ember esze, hogy hol van a mai fiatal embereknek a szeme és az esze. Mit gondolsz ki volt az a gavallér?

Halvány sejtelmem sines róla.

Talán ismered. Az a fiatal forgalmi tiszt, kit egy évvel ezelőtt helyeztek ide Kassáról. Várj csak. Hogy is hívják? Azt hiszem valami Farkas Iván. Nem ismered? De nini Irénkém. Miért sápadtál el oly hirtelen. Talán rosszul érzed magad?

Nem... nincs semmi bajom... Ez a bolond hintaszék nagyon előre billent és fejembe szállt a vér. Odaállok melléd az ablakhoz, a friss levegő egy-kettőre helyre hoz.

És tényleg néhány perc múlva megszűnt Irén rosszulléte és ráviddel utóbb a legjobb barátokk egyiké elment tőle.

Valami jelentősége mégis volt annak, hogy Farkas Iván említése Irén elhalványodását vontatta maga után. Az összefüggés könnyen kimutatható.

Mikor Farkast Kassáról áthelyezték, a fiatal ember az állomási épületben kapott lakást és szabad délutánjait a kertben töltötte. Irén leányzóinak ablakait — mint már említettük — oda nyiták. Az ismerkedésnek igen különös — de mindemellett regényes módja szerint ismerkedett meg a leány a fiatal emberrel. Ez pedig úgy történt, hogy a leány egy alkalommal egy esomé összeegyű papiros helyett

— persze tévedésből (hm?) írósztála gyönyörű tintatartóját dobta ki az ablakon, amely véletlenül a másik kertbe esett. Teljesen felesleges hozzátennünk, hogy mindezen véletlenségeknek akkor kellett történniök, mikor a fiatal ember ott sétált. Néhány másodperc múlva már beszélgettek egymással — a fiatal ember nyaka a folyton tartó emeletre való nézéstől csaknem megmerevedett — és csak az egy óra hosszat tartó beszélgetés befejezése után vitte vissza a tintatartót egy vasuti szolgál. A tulajdonképeni bemutatkozás hónapok múlva, egy kiránduláson történt.

Az ismeretség után Farkas igen gyakori vendég lett Irénknél, mert egymást, kölcsönösen hamar megszerették. Ezalatt Irén ismerősei egymást kergetve hordták Irénnek a híreket, hogy ne higgyen Farkasnak, ez elbolondítja őt is, minden leánynak udvarol, szóval minden igyekezet oda irányult, hogy Ivánt minél jobban befektítsék a leány előtt, a leányt pedig minél féltékenyebbé tegyék. A dolog betetőzése az volt, amit Irén az imént hallott és már azon volt, hogy a dolognak végét szakítja és szakítani fog Farkassal. Elég volt a komédiából eddig.

Már meg is akarta írni a levelet Farkasnak, azért vette elő az előbb a papírost. Barátnőjének közbejött látogatása és elbeszélése csak megerősítette őt abban, hogy ma szakítani fog Ivánnal. Gondolatokat gyűjteni és a levelet agyában megfogalmazni lesétált a kertbe.

És a sorsnak véletlen játéka volt, hogy Iván, kinek jövetelére a leány ma nem is számított, eljött. Még jobb így, gondolta a leány, legalább szóval hosszasan elmondhatja azon indító okokat, melyek a szakításra késztették.

Ne kövessünk el indiszkréciót azáltal, hogy a másfél óra hosszat tartó beszélgetést meghallgassuk. Tegyük úgy, mintha az egész beszélgetésnek csak az utolsó részét hallottuk volna, azt, hogy a leány, ki ma végleg és visszavonhatatlanul szakítani akart és azt akarta mondani Ivánnak, hogy „végeztünk” — ezeket suttogja:

Nem... semmit sem hiszek neked többé... Bizom benned... Szeretlek és szeretni foglak mindig... mindig.

A kipontozott helyek pedig nem azt jelentik, mintha a leány érzékenykedni akart volna, hanem azt, hogy akkor is hallatszott egy-egy kisebb diszkrét csattanó hang, melyek a sziv szavait fejezték ki.

Mikor pedig Farkas távozott, Irén felment szobájába, azután az írósztalra kikészített levélpapírt és borítékot, melyen a szakítást akarta megírni, ezer és ezer darabra tépte és kidobta az ablakon, épen úgy, mint annak idején a tintatartót. Azután leült és újra elolvasta a már megkezdett regény azon lapjait, melyeket az előbb olvasott. Most már nemcsak nézte, de értette is azt, amit olvas.

Fodor Ernő.

Utolsó érvünk a kereseti adó maximumának törvényes meghatározása mellett, hogy a jelentés szerint nem számít többre 28 milliónál. Nos, ha komoly is a számítása, akkor nincs oka, hogy tovább is izgalomban tartsa a kereskedelmet, ipart, hanem nyugodt lélekkel megadhatja nekik azt a garanciát, a mit a földbirtoknak megadott.

A kedvetlen szerb király.

A balkáni helyzet.

Távirati tudósítás

Arad, január 15.

Péter király lemondási hírének tegnap távirataink megcáfolták ugyan, de ma megint olyan hírek érkeznek Belgrádból, melyek a király lemondási tervéről szólnak. Péter már rég lemondott volna, mert nagyon elkedvetlenítette a balkáni helyzet, különösen pedig fiának esztelen viselkedése, de környezete visszatartja. Szerbia józanabb elemei tudják, hogyha a vezetés György herceg kezébe kerül, Szerbia el van veszve.

A török egyezségről ma is megnyugtató hírek érkeztek. Törökország most valószínűleg Bulgáriával is meg egyezik s ez esetben a béke megpecsételésére összehívják az európai konferenciát.

Mai távirataink itt következnek:

A török egyezés

Konstantinápolyból jelentik: A Szerveti Tunum illetékes forrásból arról értesül, hogy a vasárnapi minisztertanácsban tárgyalják az Ausztria-Magyarországgal való megegyezés módjait és hogy a hatalmak barátságos tanácsaira a kérdést a porta érdekeinek és méltóságának megfelelően iparkodnak rendezni. Megállapítják ezenfelül a Bulgáriától követelendő kártérítés végső összegét. *Ha a porta mind a két kormányval megegyezésre jut, a hatalmak fel fogják kérni, hogy a konferencia összehívásának időpontját mielőbb megállapítsák.*

Londonból jelentik: Churchill kereskedelmi miniszter Leicesterben beszédet mondott, melyben a Balkán-kérdést fejtegette. Azt mondja, hogy az utóbbi napokban érezhető és észrevehető javulás állott be az európai helyzetben. A helyzet még mindig nem veszélytelen, a miniszter azonban azon a véleményen van, hogy a statusquo megváltozása Európa Keletjén nem alkalmas arra, hogy háborút felidézzen és ha csak nem állanak be előre nem látott incidensek, a békés megoldás biztosítva van.

Londonból jelentik: A Morningpost ezt írja: A nagyvezér expozéja és kedvező fogadtatása jó előjele a békének. Most már csak Ausztria-Magyarország és Szerbia és Montenegro közti megegyezésre volna szükség. Szerbia első feladata legyen, hogy területét megvédje és ne kockáztassa meg a háborút, amelyben nincs reménye a sikerre.

A béke jutalma.

Konstantinápolyból jelentik: A lapok szerint Kiamil basa nagyvezér expozéjával elért eredmény méltánylásoként a *gvémántos Medsidje-rendet kapta.*

Péter király lemondása.

Belgrádból jelentik: A Péter király lemondási szándékáról tegnap a külföldön elterjedt hírek koraiak. Nem lehet ugyan elvitatni, hogy Péter király már ismételve le akart mondani a trónról, de erről mindannyiszor lebeszéltek. Főképpen az összeesküvők tartják vissza a királyt ettől a lépéstől, mert ezek a

király lemondása esetében minden befolyásukat elvesztenék.

Belgrádból jelentik: A trónörökös a legutóbbi időkben oly agresszív magaviseletet tanusított, hogy Péter király nagyon el van kedvetlenedve és azt a kijelentést tette, hogy *„ha a fii jobban ért az uralkodáshoz, próbálja meg. En szívesen átengedem helyemet.”* A király lemondása Szerbiát mostani súlyos helyzetében forradalomnak tenné ki annál is inkább, mert a trónörökös mindenáron háborút akar.

Hírek Törökországból

Londonból jelentik: A Daily Chronicle jelenté Washingtonból, hogy a tengerészeti miniszterium Törökország kérésére megengedte, hogy tiz török tengerésztiszt, köztük a szultán egyik fia az ezidőszerint a Földközi-tengeren lévő amerikai hadiflottával az Egyesült-Államokba ellátogasson, hogy ott az amerikai tengerészeti berendezkedéseket tanulmányozza.

Konstantinápolyból jelentik: A kikötő bejáratánál, amidőn a munkások egy dinamittöltényt, a melyet egy hajóroncs robbantására kellett volna felhasználni, vigyázatlanul kezeltek, robbanás állott be. Ot ember meghalt, három megsebesült. A hír, hogy egy bomba felrobbant, hamis.

Az arad-budapesti vonatok szaporítása.

Teljes ülés a kamarában.

Az Aradi Közlöny tudósítójától

Arad, január 15.

A kereskedelmi és iparkamara ma délután tartott ülésén jutott kifejezésre az a régi panasz Arad közönségének, hogy ezzel a nagyvárosi élettel, amely Aradon egyre fejlődőben van, sehogy sem kongruál az a vasuti összeköttetés, mely a ma érvényben lévő menetrend révén nekünk kijut. Ezen a tarthatatlan állapotban a kamara segíteni akar. A hosszú tárgysorozatnak ez volt a leglényegesebb pontja s azt hisszük, hogy a kamara a kerületének ezt a vitális érdekét erélytel és mindenkire kielégítően siettetni megoldása elé.

A mai ülésről a következő tudósítást adjuk:

Az aradi Kereskedelmi és Iparkamara ma délután tartotta meg első közgyűlését az 1909. évben. Kristyóry János elnök örömmel konstátálta tartalmas elnöki megnyitójában, hogy a kamara munkássága, mióta ügyeit friss erővel dolgozó új titkárai intézik, egyre élénkül, fokozatosan intenzivebb, szélesebb körű és eredményesebb lesz s ez az örvendetes jelenség — melyért az elnök a közgyűlés előtt fejezte ki elismerését a kamara két fiatal titkáranak — a tagok részéről azáltal részestül kellő méltánylásban, hogy ezek a kamara üléseit régóta nem tapasztalt érdeklődéssel kísérik s szinte teljes számban látogatják. Beszámolt az elnök az elmúlt év munkásságáról, felsorolta azokat a fontosabb munkálatokat, amelyeket a kamara végzett s kitűzte irányait a folyó év munkájának.

(Az elnök üdvözlése)

Napirend előtt Cukor László beltag szólalt fel s a kamarai tagok nevében üdvözölte Kristyóry Jánost abból az alkalomból, hogy az ipariskola felügyelőbizottságának elnöki tisztében három évtizeden át kifejtett munkásságáért felsőbb helyről elismerésben részesült. A kamara tagjai lelkesedéssel, hosszasan éljeneztek az elnököt, aki meghatón mondott köszönetet a váratlan ovációért.

(A vasárnapi munkaszünet)

A közgyűlés érdekesebb tárgyai között ma is szerepelt a vasárnapi munkaszünet kérdése. Pozsony város közönsége átiratot intézett Arad törvényhatóságához aziránt, hogy a város közgyűlése feliratilag kérelmezze a kormánytól a teljes és kötelező általános vasárnapi munkaszünet törvénybe iktatását. A kamara a város tanácsának, amely véleményt kért a pozsonyi átiratban foglaltakra nézve, azt javasolja, hogy térjen napirendre a megkeresés fölött, mert a vasárnapi munkaszünet rendezésére vonatkozólag kiadott törvényjavaslat tárgyában tartott miniszteri ankéten ezt a kérdést az összes érdekek kielégítésére sikerült rendezni, ehhez képest a törvényjavaslatot a miniszteriumban már át is dolgozták s így remélhető most már, hogy az nemsokára a törvényhozás elé kerül.

(Jobb vasuti közlekedés)

Nemcsak a kereskedőket és iparosokat, hanem mind a négy kamarai megyének egész közönségét érdekli az az előterjesztés, melyet a kamara elnöksége a vasuti közlekedés megjavítása érdekében a mai közgyűlés elé terjesztett. A kamara székhelyének a fővárossal való forgalma most már sokkal nagyobb, sem hogy a jelenlegi összeköttetés s a vasuti menetrend budapest—aradi vonaláról szóló részének soványsága a közönség érdekeit kielégítene; minden más Araddal egyenrangú városnak, mint amilyen például: Nagyvárad, Szeged, Debrecen, Temesvár, stb. sokkal több és jobb vasuti összeköttetése van a fővárossal, mint Aradnak, de egyéb viszonylatokban is mostohán bánik el a menetrend a kamarai kerülettel. A kamarának az a szándéka, hogy a kereskedelmi miniszternél kieszközölje e helyzet javítását s a hiányoknak és kívánságoknak megállapítására és kidolgozására ma bizottságot küldött ki. A bizottság tagjai lettek: Kristyóry János elnök, Reinhart Gyula és Éles Armin alelnökök, Adler Andor és Szántay Lajos beltagok, továbbá Dózsa Dezső (Pécska), Dobozy Károly (Déva), Nagy Sándor (Pankota), Urban István (Makó), Wagner József (B-Csba) és Weisz Mór (Gyula) kültagok.

(A vegytisztító intézetek megrendszabályozása)

A budapesti Kovald-féle vegytisztító intézetben történt robbanás borzalmas hatása alatt a kereskedelmi miniszterium tervbe vette a benzinnel és más illó szerekkel dolgozó vegytisztító telepeknek megrendszabályozását s készített is egy szabályrendelet-tervezetet, melyet hozzászólás és véleményezés céljából a kamarához leküldött. A kamara mai teljes ülésén tárgyalta a kérdést s kimondta, hogy a miniszter által tervezett intézkedések olyan költségesek és terhesek lévén, hogy azokat kisebb telepek meg nem valósíthatják, — véleménye szerint a szabályrendelet csak a husznál több munkást foglalkoztató telepekre volna alkalmazandó, a kisebb telepekre nézve pedig ajánlatos megelégedni avval, hogy ezek iparfelügyelői ellenőrzés alá helyezzessenek.

(Mester-tanfolyamok)

Jelentette a továbbiakban az elnök, hogy a kamara a kereskedelmi miniszterhez felterjesztést intéz az iránt, hogy a mértékhiteliségről szóló törvény életbelépése folytán előreláthatólag bekövetkezendő tömeges mérlegjavítási munkák ellátása érdekében az aradi fa- és fémipariskolában mérlegjavító-tanfolyamot engedélyezzen s hogy az asztalosmesterek részére engedélyezett mester-tanfolyam megnyilt.

(A MÁV. díjtétel-emelés ellen)

Elhatározta végül a közgyűlés, hogy a kereskedelemügyi miniszterhez felterjesztést intéz a MÁV. szállítási díjtételeinek tervezett felemo-

lése ellen. Az iparra és a kereskedelemre sokkal rosszabb idők járnak, semhogy akár a jelen, akár a közel jövő idő alkalmas volna a vasuti szállítás megdrágítására. Dózsa Dezső pécskai kültag indítványára pedig azt határozta el a teljes ülés, hogy a miniszternél feliratilag kérni fogja azt, hogy a vidéki vasutak személy- és teheráru-díjtételeinek felemelésénél jóváhagyás előtt az illetékes kereskedelmi- és iparkamarát hallgassa meg, illetőleg ennek véleményét kérje ki. A kamara e feliratásának támogatására az összes hazai kamarákat meg fogja kérni.

(A kamara fellátai)

Bejelentette az elnökség, hogy a legutóbbi teljes ülés óta a kamara ülésen kívül feliratot intézett az igazságügyi és kereskedelemügyi miniszterhez a *Makon létesítendő törvényszék* érdekében, a képviselőházhoz a *tőkekamat és járadék-adó* kulcsának felemelése ellen s táviratilag fordult Kossuth Ferenc kereskedelemügyi miniszterhez a *tűzelési célokra szolgáló petroléum* szállítási díjkedvezményének meghosszabbítása érdekében.

A közgyűlés ezeken kívül több szakkérdéssel foglalkozott s közigazgatási ügyekben kért vélemények fölött hozott határozatot.

Pör az izraelita árvaház miatt.

A törvényszék ítélete.

— Az Aradi Közlöny tudósítói. —

Arad, január 15

Többször megemlékeztünk már arról az érdekes perről, melyet Frick József aradi építőmester indított Fischer Eliz háztulajdonos ellen. Ez a hosszú idő óta húzódó pör az akadály annak, hogy a Fischer Eliz által épített aradi izraelita árvaház megnyitható legyen, mert mindaddig, míg az árvaház építője, Frick nem teszi meg a házon a háztulajdonos követelte javításokat, addig Fischer Eliz nem adja át a házat rendeltetésének.

Mikor Fischer Eliz az építkezés előtt Frick Józseffel a szerződést megkötötte, abban egyeztek meg, hogy pör esetén az aradi járásbírószágot fogadják el illetékes bíróságnak. Így történt, hogy az árvaház felépítése után a Frick által indított közel 48 ezer koronás pörben az aradi járásbírószágot hozott ítéletet, amely Fischer Elizt az építőmestertől visszatartott 47621 korona 40 fillér megfizetésére kötelezte.

Ezt az összeget Fischer Eliz azért tartotta vissza az építőmestertől, mert az építkezés befejezése után Péterffy mérnökkel felülvizsgáltatta az árvaházat és úgy találta, hogy Frick a szerződési feltételeknek nem tett mindenben eleget. A járásbírószágot szakértői szemlék és mérnöki felülvizsgálatok után hozta meg ítéletét, mely Fischer Elizre nézve marasztaló volt.

Fischer Eliz ügyvédje, Péterffy Antal utján megfeleltette az elsőfokú bíróság ítéletét. Az aradi törvényszék mai tárgyalásán helybenhagyta a járásbírószágot ítéletét, csupán kilencven koronával kisebb összegben marasztalta el Fischer Elizt, mert a törvényszéki helyszíni szemle alkalmával a szerződés értelmében 90 korona értékű munkabér-eltérést találtak. Az ítélet szerint, melyet Schartner Sándor törvényszéki bíró hirdetett ki, Fischer Eliz 47.531 korona 40 fillér tőkét és a megfelelő kamatozat 15 nap alatt végrehajtás terhe mellett tartozik Frick Józsefnek megfizetni. Ezenkívül megállapított a bíróság Fischer Eliz terhére a saját ügyvédjének költségétől 1100 koronát, a felperes ügyvédjének költségétől 800 koronát. Ezekkel együtt az összes perköltségek ez ügyben 13000 koronára rúgnak.

Az ügy azonban még ezzel nem ért véget. Fischer Eliz ügyvédje utján felülvizsgálati kérelemmel él és így most az iratok mint döntő fórumhoz — 25000 koronánál nagyobb összegről lévén szó — a Kuriához kerülnek.

Leleplezés és cáfolat

A politikai helyzet.

— Fővárosi tudósítónktól. —

Arad, január 15

Néhány nap mulva megnyílik már a képviselőház és megkezdődik az aktuális nagyfontosságú kérdések tárgyalása. A helyzet komoly voltára vall, hogy e tárgyalások előtt a kombinációk egész serege járja be a politikai köröket. Egyik tervezet és a másikat éri és a kormány alig győzi a cáfolgatással.

A „Pester Lloyd” mai reggeli lapjának élén „Chronische Krise” (Kronikus válság) cím alatt politikai leleplezéseket közöl, melyek nagyobb részt ismert dolgok ugyan, de amelyek csoportosításuknál fogva bizonyos érdeklődésre tarthatnak számot. A cikk első része az *Andrássy-Schönaich-féle katonai kompromisszumot* ismerteti. E szerint Andrássy Gyula gróf Bécsben Schönaichhal a következő meg egyezésre lépett:

1. Katonai engedmények, illetőleg nemzeti vívmányok lesznek:

a) A zászlókérdés olyképpen megoldása, hogy egyáltalában nem lesz zászló.

b) A címerkérdés megoldása: Kettős címer, mint annak idején Széll Kálmán javasolta.

c) Magyar szolgálati, vagy vezényleti nyelv ki van zárva.

d) Magyar ezrednyelv mindazokban a Magyarországon állomásozó ezredekben, melyekben a legénységnek legalább 20 százaléka a magyar nyelvet, mint anyanyelvet beszéli.

e) Határozott elismerése annak, hogy minden intézkedés a hadsereg felett felségjog.

f) Új véderőtörvény (létszám- és költségemelés) 10-20 évre és annak törvénybeiktatása, hogy ezt a törvényt Ausztria hozzájárulása nélkül nem lehet megváltoztatni.

Ezt az egyezményt azonban sem a kormány, sem a pártvezérek nem fogadták el és állítólag a trónörökös is eljette. Ez tehát *megbukott*.

A közlemény további része szerint Kossuth Ferenc 1907. október 22-én alá akarta írni a bankprivilegium meghosszabbítására vonatkozó konvenciót és csak Justh Gyula és más függetlenségi vezérférfiak tudták őt ebben megakadályozni. A cikk azzal végződik, hogy a magyar kormány a katonai kérdést és a bankkérdést egyelőre függőben szeretné hagyni és a választási reformot akarná tárgyalatni, hogy a paktum utolsó pontjának is eleget tegyen.

A „Pester Lloyd” e közleményére Bécsből felhivatalosan azt jelentik, hogy a Schönaich-féle katonai körökben megállapították, hogy ez a kompromisszum sohasem volt és így annak a P. Ll.-ban közölt részletei *tévesek és alap-talanok*.

Ami a bankkérdést illeti, erről a legközelebbi napokban megindulnak a hivatalos tárgyalások az osztrák és a magyar kormányok referensei közt. A tárgyalásokon magyar részről Wekerle Sándor, mint pénzügyminiszter és Peleszky János, Papp Sándor pénzügyminiszteri tanácsosok vesznek részt. Feltűnő, hogy Popovics államtitkár nem lesz a tanácskozók között. Ennek okát abban látják, hogy

hir szerint az Osztrák-Magyar-Bank kormányzójának van kiszemelve.

Ejjel táviratozzák Budapestről: Ma délután minisztertanács volt Kossuth Ferenc lakásán. A hosszú tanácskozásról nem kerültek részletek a nyilvánosságra, de bizonyos, hogy ott döntést történt, mert Wekerle ma este tíz órakor Bécsbe utazott és holnap kihallgatáson jelenik meg a király előtt.

A rák jegyében.

Aradmegye veszedelme.

Kénytelenek vagyunk Aradmegye közönségét egy óriási katasztrófáról értesíteni, amely ugyan még nem következett be, de már a küszöbön van. Tessék csak figyelni, miről van szó. Aradmegye nagy részét rákokkal fogják elárasztani, ami mindenestre nagy veszedelmet jelent, ha figyelembe vesszük, hogy a rák a visszafajlás szolgálatába szegődtek már évszázadokkal ezelőtt.

A nagyhalmágyi körjegyzőség azzal a üstöletteljes kérelemmel fordult a földművelési miniszterhez, hogy a *sirbulmi, manesdi és ingai* patakokban való tenyésztésre küldjön néhány százdarab pisztrángot. A miniszter azonban nem pisztrángot fog küldeni, hanem 300 rákot, valóságos élő rákot. Erről ma értesítette Dálnoki Nagy Lajos alispánt azzal a megokolással, hogy a szóban lévő három patak nagyon alkalmas a rák tenyésztésére.

A 300 rákot hát utnak fogja indítani a miniszter. Csakhogy ez nem megy olyan simán, amint azt Darányi Ignác gondolja, Tudvalevő, hogy a rák visszafelé mennek és ebben a törekvésükben a környékükben levőket is ösztökélik. Eppen ezért már a szállításnál is nagy zavarok lesznek. Már Rákostnál visszafelé mennek és így soha nem jutnak Nagyhalmágyra. Azért tanácsos volna a rákokat Aradról Budapest felé indítani, akkor bizonyosan eljutnak Nagyhalmágyra.

És ha már ott lesznek, akkor nagy zavarok állanak be. Amint megérkeznek a rákok, Nagyhalmágyon és környékén az összes partik visszamennek.

A huszonegyesben a proziccerek a tétet visszaveszik.

A nagyhalmágyi tőzsdén a buza értéke viszszaesik.

A virágzóban lévő gyümölcsfák visszafajlódnek.

A bort nem merik meginni, mert attól fének, hogy az szőlővé fejlődik vissza a gyomrukban.

A nemzetiségi béke ára. Budapesti tudósítónk jelenti: Justh Gyulának a nemzetiségiokról tett kijelentései politikai körökben élénk diskussziót keltenek. Ugylátszik. Justh egyszerű megjegyzéseit a nemzetiségi tuzók tábora programnak veszi és várja a továbbiakat. Ezzel kapcsolatosan a ma esti Magyar Hírlap, mely tudvalevőleg közel áll Andrássy Gyula gróf belügyminiszterhez, vezető helyen írva a nemzetiségiakkal hangoztatott meg egyezésről, kérde, mi az a nemzetiségi politika, melylyel a békét kereshetnek? Programjaik, nyilatkozataik, mind a magyarságban és államiságunkban gázolnak, harcot hirdetnek az állam minden magyarosító törekvése ellen. Követelik a román vidékek számára a román hivatalos nyelvet, a nemzetiségi törvény revízióját és a császárhoz intézett memorandumban tiltakoztak az egységes magyar állam eszméje ellen. Ugyanakkor a külföldet elárasztják Magyarországot diszkreditáló rágalomokkal. Ezen politikával — írja: M. H. — nem lehet békét kötni a nemzetiségiakkal. Nem állhatunk szóba addig, míg nem az egységes magyar nemzeti állam alapján szólunk hozzájuk.

A bányák áldozatai.

Részletek az ajkai katasztrófáról. — A kormány küldöttje Resicán.

— Távirati tudósítás. —

Arad, január 15.

A mai jelentések alapján a maga legteljesebb borzalmában bontakozik ki az ajkai bányaszerencsétlenség. Hetven embert pusztított halálra, hetven családot fosztott meg fenntartójától a nagy földalatti rém: a bányalég és a végtelen emberi felületesség, az osztrák bányatársaság könnyelmű mulasztása és végtelen közönye az óvintézkedések megtétele terén. Az özvegyek és árvák jajveszékése nem marad hatástalan. Felhatott a legilletékesebb intézkedő tényezőhöz, a kormányhoz, amely hír szerint eltökélte, hogy a legerélyesebb vizsgálatot indítja meg a bányatársaságok ellen. És hogy ez eléressék, csupán hetven embernek kellett elszenvetnie a legremesebb halált, csupán hetven családot kellett télvíz idején megfosztani fenntartójától. Ami igazán csekélység, legalább is a bányatársaságok szemében.

Az ajkai nagy bányakatasztrófáról ma a következő értesítéseket kaptuk:

Az ajkai katasztrófa.

(A szerencsétlenség színhelye.)

Ajka a veszprémmegyei devecseri járásban fekszik. Fél órányira van a vasúttal Veszprémtől, de maga a bánya, ahol szerencsétlenség történt, Ajka községtől kocsin két órányira van, az ugynevezett Csinger-völgyben. A telepen telefon nincs. A rossz ut miatt a telep megközelítése is igen bajos. Egyáltalán nagyon kezdetleges állapotok uralkodnak a telepen és ennek tudható be, hogy bár a hatóságok, csendőrség, tűzoltók, orvosok még tegnap éjszaka kiérkeztek Ajkára a mentéshez, csupán ma délelőtt foghattak hozzá.

(Hatósági intézkedések.)

Veszprémből jelentik: A katasztrófa híre a veszprémi vármegyei házában óriási izgatottságot okozott. Koller Sándor alispán a katasztrófa hírére azonnal felkereste Benkó Károly ügyvédet, a tűzoltó-egylet és mentő-egyesület parancsnokát és felkérte, hogy vele együtt menjen ki Ajkára, ami meg is történt, s mindketten az első vonattal kiutaztak a szerencsétlenség színhelyére. Onnan az alispán ma délután egy órakor a következő távirati jelentést küldte a főispánnak:

Ötvenöt halottat kihuztak. Tizenötön még benn vannak, a többi megmenekült, a tüzet eloltották, mentés folyamatban. Koller alispán.

Koller Sándor alispán ma ismét Ajkára utazott, hogy a mentési munkálatokra személyesen felügyeljen. Egyben a szerencsétlenség által sújtottak segélyezésére és a legszükségesebb élelmieik beszerzésére 1000 koronát utalt ki a megye pénztárából. A halottakat közszemlére tették ki, agnoszkálásuk azonban nagy nehézséggel jár, mert valamennyi halott a felismerhetlenség összegett.

(A katasztrófa halottai.)

Veszprémből jelentik: A katasztrófa alkalmával a bányában 200 munkás dolgozott, akik közül 130-nak sikerült a bányából kime-

nekülnie. A bennrekedt 70 munkás közül 40-et halva és 14-et sebesülve hoztak felszínre. A főszolgabíró jelentése szerint a többiek megmentéséről nem lehet szó, miért is a többi 16 munkást is elveszetteknek tartják.

A bányamunkások valamennyien a szomszédos magyar és sváb községekből valók. A bánya tisztviselői és mérnökei közül senki sem sebesült meg.

(Hősies orvos.)

Veszprémből jelentik: Veszprémben és környékén ma egyébről se beszélnek, mint az ajkai bányarvos bámulatraméltó hősies viselkedéséről.

Mikor az első vészír megérkezett Ajkára, nyomban értesítették Löbl Gyula dr. bányarost, aki rögtön kocsiába vetette magát és kivágatott a csingervölgyi telepre. Mikor kiért, rémes látvány tárult eléje. A bánya lángokban állott, irtózatot füst áradt ki a torkolatán, amelyhez senki sem mert közeledni. A veszedelem helyén összegyűlt munkások tehetetlenül állottak az akna torkolatánál. Az asszonyok és gyermekek rémesen jajgattak, ami a helyzetet még iszonyubbá tette. Fejét vesztve rohant mindenki ide-oda. Löbl elkialtotta magát:

— Munkások, az istenért, tánam, meg kell menteni mindenkit, akit csak lehet.

A tömeg azonban nem mozdult, senki sem merte megkockázni a biztos halálba vezető utat.

Löbl orvos erre egymaga szállott le a bányába, de csak néhány lépést tehetett, a kitóduló füst megrohanta és eszméletlenül rogyott össze a tárna bejáratánál. Mikor ezt több munkás látta, utána ment, leereszkedett a bányába és kivonszolta az ájult orvost. Eleinte azt hitték, hogy meghalt, de szerencsére ez nem volt igaz, nemsokára felnyitotta szemét és néhány órai gondos ápolás után egészségi állapota helyre állott.

A mentési munkálatoknál résztvevő bányajárás- és körorvosok, mind nagy szorgalommal és önfeláldozással teljesítették hivatásukat. Meggyeszerre mély megdöbbenést keltett a szerencsétlenség és nagyobb segélyakció indult meg a szerencsétlenség által sújtott családok javára. Így szó van arról is, nem-e lehetne felhasználni azokat az összegeket is erre a célra, amelyek a messzinai földrengés által sújtottak javára eddig egybegyűltek.

(Egy igazgató nyilatkozata.)

Budapestről jelentik: Szujbély Gyula bányagazgatósági tag, akit egy újságíró felkérésre, kijelentette, hogy ő eddig nem kapott semmiféle értesítést. Ma egy táviratot kapott, melyben csupán azt jelentik, hogy a veszedelem elmúlt. A bánya veszélyen kívül áll, közelebbi részletek nincsenek.

(A budapesti mentők segélye.)

Budapestről jelentik: A budapesti mentőegyesület főorvosa, Kovách Aladár dr. ma táviratozott Ajkára és felajánlotta, hogy amennyiben segítségre még szükség van, a budapesti mentőegyesület egy csapata kész automobilon kivonulni Ajkára, azonban azt a választ kapta, hogy a mentés nagy része már megtörtént s így a budapesti mentőegyesületre szükség nincsen.

(A kormány intézkedésk.)

A gyakorta ismétlődő bányaszerencsétlenségek kapcsán Wekerle miniszterelnök ma bányatanácsosokat küldött ki Resicára és Ajkára, hogy sürgősen tartsanak vizsgálatot a bányákban. A bányaszerencsétlenségek ügyében különben a függetlenségi párt részéről a Ház egyik legelső ülésén interpellálni fogják a kormányt.

(Rémes jelenetek.)

Veszprémi távirat jelenti: A szerencsétlenség nem öltött volna olyan dimenziókat, ha egy különös véletlen következtében tűz nem keletkezik akkor, amikor a mentési munkálatok folytak. Ugyanis Hartel Alajos előmunkás a ventilátor körül lerakódott olajat lámpájával meggyújtotta. Füst és szén árasztotta el a bányát. Menekülés közben a felronkósár leszakadt és mintegy 60 ember bennrekedt az aknában. Eddig 56 holttestet huztak ki és hogy hány ember van még benn, nem tudni. A sebesültek száma 11. A bennlevő embereket már lehetetlen megmenteni. A bányászok legnagyobb része családos ember, 30–35 évesek. Borzalmas látványt nyújt az élettelenül fekvő munkások tömege, megfagyott vérről ajkukon és orrukon, ami kétségtelenül a fulladás jele. A halottaktól alig husz lépésnyire ácsok és asztalosok koporsók készítésével foglalkoznak és a fejszecsapások hangjaiba belevegyül a hátramaradt családtagok sírása és jajveszékése. A csendőrség a hullaházat őrzí, mert a családtagok mindenáron be akarnak hatolni. Hartel Alajos, aki a tüzet vigyázatlanságával okozta és Sándor Ferenc főaknár odavesztek:

Szombathelyről táviratozzák késő éjjel: Az ajkai katasztrófa nem annyira tűzvész következménye, mint inkább egy rettenetes pánik folyamánya. A ventiláció gummiöve tüzet fogott és a tűz és füst a tárnába hatolt, hol a dolgozó Szántó Ferenc bányamester elkialtotta magát:

— Meneküljön mindenki, ég a bánya!

A bányászok a lifthez rohantak és nyolcan óriási tusakodással felugrottak rá. Három bányászt a liftről ledobtak és ezek a lift és fal között összezuzódtak. Ekkor a lift is felmondta a szolgálatot. A munkások egymást tépték és fojtogatták és egymásról cafatokban tépték a húst. A fojtó füst és a levegő hiánya fojtotta meg a munkásokat, mert a ventiláció teljesen elromlott. 55 embert holtan, 35-öt pedig teljesen eszméletlenül huztak ki. 120 munkás a két kilométer hosszú folyosón a szabad kijáraton át megmenekült. Az erre menekülőket a lovakat őrző suhancok példája vezette, akik a rémlír hallatára a folyosón át vették utjukat. A mentés a fojtó füst mellett lehetetlen volt. A bányarvos, aki berohant a bányába, eszméletlenül rogyott össze. Kimentették. Veszedelem már nincs. A holttesteket mind felhozták és valamennyit agnoszkálták. A halottak temetése holnap lesz.

A resicai temetés

(Távirati tudósítás.)

Resicáról jelentik: A katasztrófa boldogtalan áldozatait, a szerencsétlen tizenkét bányamunkást ma temették el óriási részvét mellett. A bánya előtt tizenkét egyszerű gyalogtalan fakoporsót állítottak fel, melyet négy vallásfelekezet lelkészei vettek körül: a római katolikus, a görög katolikus, a lutheránus és a gör. keleti. Miután a papok elbucsuztatták és beszentelték a halottakat, a bányászok vállakra vették a koporsókat és lassu, szomorú menetben vitték a temetőbe, ahol megismétlődtek a szivertépő jelenetek. A temetésen részt vett

Krassó-Szöröny megye egész vezetősége *Issekutz* Aurél alispánnal élén.

(Jelentés a minisztertanácsnak)

Késő éjjel táviratozzák:

A pénzügyminiszterium részéről a resicai bányaszerencsétlenség hivatalos vizsgálatára kiküldött *Valner* Aladár miniszteri tanácsos ma este a következő előzetes jelentést küldte a pénzügyminiszteriumba:

A gázkiömlés a hetedik szintén délután fél 3-kor történt valószínűleg repesztő lövés után. A gázkitörés helye még nem látható. 10 halott; valamennyi künn van a bányából. A sebesültek száma kettő. 5-6 embert alétlan huztak ki. A gázkitörés legyőzhetetlen vis majorként lépett fel, de mivel az esetek megisméltetéséből azt a következtetést kell levonni, hogy az életveszély ebben a bányában különösen a feltárásoknál és előkészítéseknel *jelenleg mindenütt imminens*, az életbiztonság lehető megóvásához fűződő közérdek parancsoló követelésére az almási aknában az *összes feltárást és előkészítő munkálatokat további rendelkezésig beszüntettem*. A bányaviszonyok tanulmányozására szakértő bizottság lesz kiküldendő. A társaság igazgatója a beszüntetést tudomásul vette. A hátramaradottokról a társaság éppugy gondoskodik, mint az előbbi esetben. A halottak közt négy olyan munkás van, aki nem tagja a társaságnak. A munkások hangulata nyugodt, a szerencsétlenség bekövetkezését senkit sem okolnak.

IRODALOM ÉS MŰVESZET.

A színház műsora:

Szombat: Szerelmeskedés, szimfonia. **Vasárnap:** Délután: Vén leányok operet. Este: Sárga csikó, népszimfonia. (9 óráig).

Szerelmeskedés.

(Szinmű 3 felvonásban. Írta: Schnitzler Artur. Feloldotta: Révész Ferenc. Bemutató előadás)

A bécsiek egyik legdivatosabb írója, *Schnitzler* Artur három felvonásos szimfonia írt a szerelmeskedésről. A „Reigen” írója szimfonia írt arról, amit ebben a könyvében, ha jól emlékszem, tíz fejezetben sokkal több zsenialitással örökített meg, mint ebben a szindarabban, melyben a szerelmeskedésen kívül egyéb semmi se történik. Két ellentétet szerepeltet. Két leány közül az egyik olyannak veszi a szerelmet, amilyennek a legtöbb hasonló sorsu leány veszi, kalandnak és semmivel sem többnek, míg a másik komolyan szereti csábítóját, aki viszont csak kalandnak tartja az egészet. Nem nagy kompozícióju darab, szereplői is átlagemberek, akik ép úgy megtalálhatók a vidéki kis város varrónőjei és mesterlegényei között, mint Bécsben vagy egyebütt, ahol kalandokat élnek át. *Schnitzler* nem is akart egyebet ezzel a darabbal, mint hűséges fotografiát adni a szerelmes és szerelmestípusról. Fritz szerelmes egy férjes asszonyba, megverekszik a férjével, meg is hal a párviadalban, de azért minden érzelmi kötelezettség nélkül szerelmeskedik Krisztinával, aki minden érzésével, halálos szerelmelemmel csüng rajta, nem is sejtve, hogy ő pusztán *alkalom* Fritz életében. Velük ellentétben Dóri és Mici szerelmeskednek, magáért a szerelmeskedés gyönyörűségeért, nem is gondolva arra, hogy viszonyukat magasabb etikai alapra fektethetnék. Olyan mindennapos kép. Az utóbbi az általánosabb, a másik rendezés a rendőri hírekben, „marólugot ivott” címmel szokott befejezést nyerni. Rövid novella tárgy az egész darab, és miután *Schnitzler* három felvonásnyújtotta a sovány mesét, sokszor unalmassá téve a darabot. Sok a

siránkozás és kevés a derűs momentum a darabban. Az aradi bemutatón nagyon jó előadásban került színre a Szerelmeskedés. *H. Harmath* Józsa ismét fényes alakítással szerepeltette idejének sikereinek számát. Krisztinát adta igazi művészzel, eredeti felfogással, nagyon bájosan. A közönség élénk óvációkban részesítette. Az első felvonásban a *Boccacióból* énekelt szerénádját meg kellett ismételnie. Pompás volt *H. Kőrössy* Juci, Mici szerepében. Tulzások nélkül adta a könnyelmű, de jó szívu leányt. Jókedvű játékával derűt vitt a szinpadra és a közönség nyílt színen is megtapsolta kedves alakításáért. *Kőrössy* Juci partnere *Delly* volt, aki nagyon kedvesen kreálta Dórit, a bohém véru festőt. *Mártonfi* Fritz szerepében néhány sikerült jelenettel járult az előadás sikeréhez. Kis szerepében is kitűnő volt *Várnay*. A rendezés mintaszerű volt. A gyors tempóban perdülő előadás föl tizkor már véget ért. *H. G.*

* **A Szerelmeskedés — másodszer.** *Schnitzler* Artur híres szimfonia, a Szerelmeskedés, amelynek tegnap volt a premiéré, holnap szombaton kerül másodszer színre.

* **Vasárnapi előadások.** Vasárnap két előadás lesz. Délután mérsékelt helyékek mellett *Barrieres* bájos vígjátékát, a Vén leányokat játszik. Este pedig a Sárga csikó című régi népszimfonia kerül színre.

* **Visszatérés Jeruzsálemből.** A színház legközelebbi újdonsága *Maurice* Donnay híres szimfonia, a Visszatérés Jeruzsálemből lesz. Párisban valóságos irodalmi háború keletkezett e darab körül. A társulat drámai személyzete nagy ambícióval készül a híres szimfonia.

* **Anthes-hangverseny.** *Anthes* György, operaházunk kiváló hőszenioristája, tegnap betegsége után először lépett fel a m. kir. operaházban, mely alkalomból a hallgató közönség igen nagy óvációval, tisztelői koszorúval tüntették ki a világhírű nagy művészt. Aradon január 24-én vasárnap d. u. 5 órakor *Moshammer* kitűnő hárfaművészzel tartja egyetlen hangversenyét, mely előreláthatólag az idejének legnagyobb szenzációja lesz. Jegyek előjegyezhetők ifj. *Klein* Mór könyvkereskedésében. *Anthes* budapesti felépítőről fényképfelvételek *Pick* Ernő divatruház kirakatában tekinthetők meg.

* **Borbély Sándor jubileuma.** A miskolci szintársulat jeles tagja, *Borbély* Sándor a napokban ünnepli meg színészi működésének 25 éves jubileumát. *Borbély* Sándor a vidéki színpadok egyik általánosan elismert, kiváló tagja, aki az ország legnagyobb szinpadjain köztetszés mellett működött. Az érdemes színész jubileumára nagy pályatársai, mint a közönség szeretettel készül.

A jubileum méltó rendezésére egy bizottság alakult, mely alábbi meghívót bocsátotta ki: „A miskolci szintársulat tisztelettel meghívja a pályatársakat és az Orsz. Színészegyesület tanácsát *Borbély* Sándor kollégánk huszonöt éves jubileumára, amely 1908. évi január hó 18-án, hétfőn lesz megtartva. A jubilánst *Szendrey* Mihály aradi szinigazgató szíves közreműködésével *Rosenkranz és Guldensern* című vígjáték előadásában fogjuk ünnepelni. Tisztelettel a rendező-bizottság nevében: *Palágyi* Lajos, elnök. *Huberth* János, *Sassy* Csaba, *Somlár* Zsiga, *Stella* Gyula, *Hegyesi* Nándor, *Kiss* Sándor, *Zoltán* Lajos rendező-bizottsági tagok.”

A meghívón közölve van a jubilaris előadás szereposztása. A főbb szereplők a következők: *Liebenstein* Albert herceg — *Somlár* Zsiga, Ernő gróf, fia — *Gedő* Gusztáv, *Rosenkranz* báró — *Szendrey* Mihály, *Kienboru* grófné — *Breznay* Anna, *Clarisse*, leánya — *Szohner* Olga, *Düding*, egészségügyi tanácsos — *Neményi* Mátyás, *Vilma* unokája — *Komlós* Ilona, *Schmächlich* Justus, nemes birtokos — *Borbély* Sándor, *Sanftleben* Antal — *Izsó* Miklós, Ernő, fia — *Kerekes* Jenő. — Előadás után társasvacsora.

IZRAEL.

A Vigszínház premierje.

Fővárosi tudósítónktól:

Arad, jan 15.

Még Párisban sem készültek *Bernstein* Henri új szimfonia és már nálunk mindenki tudta, hogy a Vigszínház a szezon derekán elő fogja adni. Amint tudták azt is, hogy a „Visszatérés Jeruzsálemből”, *Donnay Maurice* iránydarabja, meg fogja előzni *IZRAEL*t. Rebesgették, hogy a *Donnay* antiszemita drámájára válasz lesz *Bernstein* Henri filozemita szimfonia. Aztán kitűnt, hogy a Visszatérés Jeruzsálemből nem is olyan antiszemita, most megláthattuk, hogy a *Bernstein* Henri filozemita szimfonia se ló túl a célon, bár jókor adag érvényesül benne. Az öreg *Gutlieb* Justin például, — ne tessék ám itt valami házali zsidót képzelni, mert *Gutlieb* a rue Royalbeli klub tagja és talán a walesi herceggel is kártyázott már, szóval a tiszteletreméltó *Gutlieb* büszkén veri a mellét és hirdeti, hogy minden nagy embernek, minden kiváló egyéniségnek véreben cseregedez egy-két cseppnyi zsidóvér. És ez néhány embernek szent meggyőződése ebben a hazában is!

Az öreg milliomos évtizedek óta tagja a párisi Nemzeti kaszinónak. Befogadták, de habár tetőtől talpig gentleman, tudja, hogy legjobb neki szépszerényen meghúzódni. Ugy tesz, mint aki mindig siet és nem ad alkalmat senkinek, hogy beléköthessen. Éppen csak a levelezését intézi el a klubban, a melyhez hűsága, ambíciója köti, de különben csendes, szerény, hallgatólag. És éppen őt szemeli ki *De Croucy Thibault* herceg arra, hogy elrejtendő példát statuáljon és kiirtsa a zsidókat a klubból, hogy az tiszta legyen, mint némely magyarhoni kör. Ő hercegsége az antiszemita dicső elveit lelkesedve véghezviszi magasztos tervét. Felszólítja *Gutlieb*ot, hogy adja be lemondását, lépjen ki a klubból. *Gutlieb* persze megtagadja ezt, mire a fiatal herceg a herceg kis pálcájával leütö a *Gutlieb* cilinderét. Ebből ugyan párbaj lesz, de hát hiszen ezt akarja *Thibault*, aki az ország legfélelmetesebb vívója és éppen egy évvel előzőleg is jókorát dőftt egy ellenfele becses oldalába.

A párbajt pedig meg akarja akadályozni *Agnes* hercegnő, *Thibault* anyja, aki magához kérte *Gutlieb* Justint és nagy meglepetésünkre emlékezteti régi jó időkre. Az ám, kitűnik, hogy abban az időben, amikor a herceg kegyetlenül, komiszul győzte a feleségét, a délceg, dalias és elmés *Gutlieb* volt az asszony vigasztalója. Közben azonban *Szilvián* páter elválasztotta a szerelmeseket és teljesen a pietisztikus világnézet, bigott meggyőződések rabjává tette *Agnest*. A hercegnő most felszólítja *Gutlieb*ot, hogy ne küldje el segédeit *Thibault*hoz, de a zsidó ur megdöbbenő érvekkel bizonyítja be, hogy nem térhet ki a párbaj elől. Amint pedig távozik, megjelenik *Thibault*, aki megborzadva látja meg ellenfelét az anyja lakásán. Az ezután következő jelenetben, amely telivér *Bernstein*, a herceg megtudja az iszonyu titkot. Ő a *Gutlieb* fia.

A harmadik felvonásban *Szilvián* páter rabítja a fiatal embert, hogy vonuljon zárdába. *De* *Gutlieb* megsemmisíti a pap művét és bizonyítja *Thibault*-nak, hogy élne kell és különb lesz, dicsőbb lesz minden társánál: hiszen zsidóvér folyik benne, erősebb, keményebb, szívósbabb lesz mindenkinél.

Thibault megrázzaan oldja meg a problémát. A szomszéd szobába megy, kihallatszik a dörrenés, a zuhanás és *Gutlieb* személyesítője, *Fenyvesi* Emil — aki különben is az egész darabot vitte végfagyasztó rémülettel szítja be a ház népét és odavágja *Agnes* arcába a vadalet:

— A ti istenetek ölte meg!

Az ember pedig elgondolkozik, hogy csakugyan szörnyű dolog az, hogy a huszadik században még vallási kérdések keltenek ily halálos viásúlyokat.

Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság.**M e g h i v á s.****Az Aradi Polgári Takarékpénztár Részvénytársaság**

t. részvényes it a f. évi január hó 24-én délelőtt 11 órakor az intézet helyiségében (Andrássy-tér 21. szám I. emelet) tartandó

rendes évi közgyűlésre

ezennel tisztelettel meghívjuk.

T á r g y s o r o z a t:

1. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes kiküldése.
2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése, 1908. évi számadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása, valamint a tiszta nyereség felosztása és a felmentvények megadása iránti határozatok.

Azon t. részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, felkéretnek, hogy az alapszabályok 19. §-a értelmében részvényeiket **folyó évi január hó 21-ig** az intézet pénztáránál térítvény ellenében letéteményezni sziveskedjenek.

A felügyelő-bizottság által felülvizsgált mérleg az intézet helyiségében a közgyűlés előtt 8 nappal a t. részvényesek által megtekinthető, illetve az a t. részvényesek rendelkezésére bocsátatik.

Arad, 1909. január hó 9-én.

Az igazgatóság.

Uj üzlet!

Szabott árak!

Uj üzlet!

≡ **Feltünően szép** ≡

estélyi és alkalmi cipők, menyasszonyi kelen-
gyék, elegáns férfi, női és gyermek utcai cipők minden kivitelben.

A hirneves „Kobrak“ cipőgyár gyártmányainak egyed-
elárúsítása.

Valódi orosz bagaria eszímák mérték
szerint készítettnek.

Teljesen különálló olcsóáru osztály. 184

Lányi Marcell

„Kobrak“ cipőraktárában

Arad, Atzél Péter-utca 1. sz.

Uj üzlet!

Szabott árak!

Uj üzlet!

Aradi Ipar és Népbank

A Pesti Hazai Első Takarékpénztár Egyesület
sorsjegyei

a mai okadatolatlan alacsony árfolyama mellett, a sorsjegy
piac általános javulása következtében nagy kilátást nyújtanak

jelentékeny áremelkedésre.

Ezen sorsjegyeknek évente három huzása van s a
főnyeremények

600,000, 300,000 és 300,000

korona.

Legközelebbi huzás már február hó 5-én.

Hogy ezen sorsjegyeket bárki részére könnyen megszerez-
hetővé tegyük, sorsjegytársaságokat alakítunk

100 sorsjegyre 20 taggal 20 kor. havi befizetéssel.

Ezen társaságok részére a sorsjegyek elzá-
molása napi árfolyamon történik $5\frac{1}{2}\%$ fo-
lyószámlai kamattal mellett.

Belépéseket mindennap elfogadunk.

530 Aradi Ipar- és Népbank

Aki

önmagát és gyermekeit a

köhögés

rekedség, katarus, elnyálká-
sodás erős dohányzás folytán
beállott hurut és görcsös kö-
högéstől megszabadítani óhajt-
ja, annak igen ajánlatos a

Kaiser-fele

Mell karamella

(a három lonyóval.)

5500 közjegyzőileg hitelesített
bizonyítvány van erről.

Csomagja: 20 és 40 fillér,
doboza 80 fillér.

Kapható: Guterl Földes Kelemen. Hajós
Arpad, és Rozsnyay Mátyas gyógyszerár-
tárban Arad, Zombory János gyógyszerár-
tárban Szentháromvároshoz Uj-Szt. Anna, Székely Sándor
Iris gyógyszerár-
tárban Lipca, Teffert Károly
gyógyszerár-
tárban Elek, Krausz Imér gyó-
gyár-
tárban Glogovacs, Vajtek és Weisz dró-
gárija Arad, Adler gyó-
gyár-
tárban, H. Pécskán.
257

Stock-Cognac

Medicinal

szavatolt valódi bor-
párlat 259

Camis és Stock

gőzpároló telepéből

BARCOLA.

Egyedüli Cog-
nac-gőzfőzde,
állandó hivatalos
vegyszer ellenőrzés
alatt. :- Kapható
minden jobb üz-
letben.

57—1909. szám.

Berzova község előjárótól.

Árverési hirdetmény.

Közhirre tesszük, hogy Berzova községnek az országos
és heti vásárokon gyakorolható helypénzszedési joga Berzo-
ván, a község házában folyó év és hó 25-ik napján délelőtt 10
órákor megtartandó nyilvános szobeli árverésen, 1909. évi
február hó 1. napjától 1912. évi január hó 31. napjáig ter-
jedő 3 évre, a legtöbbet ígérőnek bérbe adatik.

Az árverési feltételek a berzovai törjegyzői irodában a
hivatalos órák alatt betekinthetők.

Berzován, 1909. január 11-én.

523

A községi előjáróság.

Vas- és rézbutor, sodronyágybetét gyár.

Ajánljuk a n. é. közönségnek saját gyártmányunkat,

vas- és rézbutorokban,

a legjobb kivitelben.

301

Elvállalunk mindennemű javításokat és vasbutor festéseket.

Raktár- és gyárhelyiség: Aulich Lajos-utca 14. sz.

Telefon 423. szám

Arjegyzéket kívánatra díj- és bérmentesen küldünk.

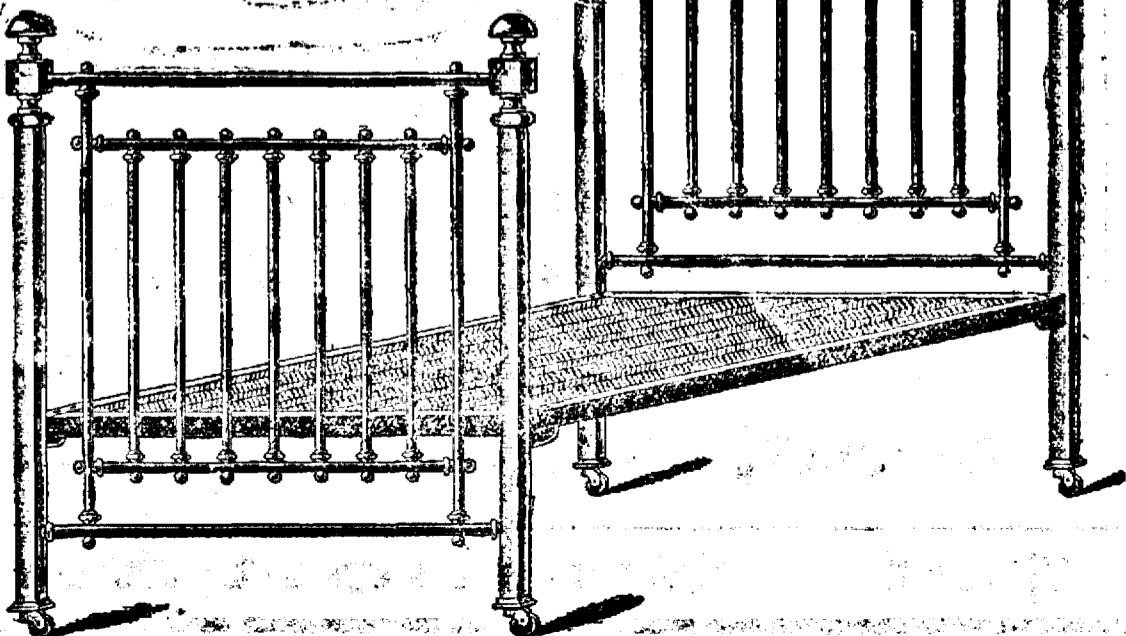
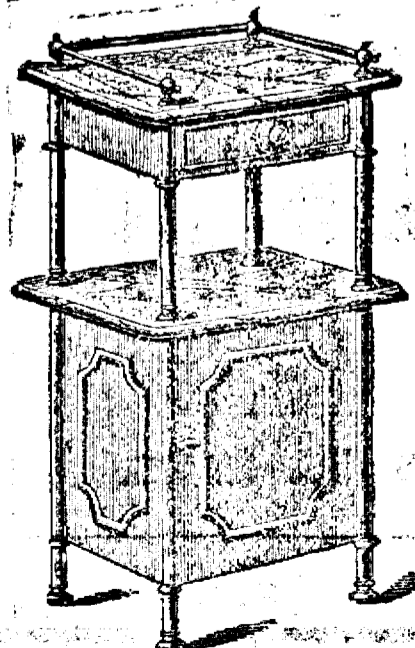
sodronyágybetétek

vas- és faterettel, minden méretben, a legerősebb kivitel-
ben kaphatók.

Szíves megrendeléseket kér

tisztelettel

FLEISCHER TESTVEREK.

Számos előkelő elismerések! Számos előkelő elismerések!

SASHEGYI SANDOR hatóságilag engedélyezett magánkutató és felvilágosító irodája

Aradon, Szent-Pál-utca 12. szám.

T. ez. Van szerencsém mely tin-telettel b. tudomására hozni, hogy a mai napon Aradon, Szent-Pál-utca 12. sz. a...

titoktartás mellett. Kérem, hogy teljes bizalommal méltassak hozzám fordulni, mert a legkényesebb ügyekben is...

szárva annak lehetősége, hogy a reám bízott ügyben a legcsekélyebb indiszkréción elforduljon. Irodám ügyköre: megfigyelések és nyomozások...

Teljes tisztelettel Sashegyi Sándor hatóságilag engedélyezett magánkutató és felvilágosító irodája

APRO HIRDETÉSEK.

Akinek

Amennyiség híján kulcsára, gazdasszonyra, szakácsnőre, szobalányra, házi- vagy irodaszolgára, pénzeszédőre, házmesterre, stb.-re van szüksége.

AKI

eladni kíván autót, kocsit, motort, biciklit, szőlőt, műhelyt, lakást stb., vagy

AKI

mindenféle vétel vagy bérbevitel szándékával keresi;

AKI

valamilyen állást betölteni kíván legelőszobában és szőlő, ha az

ARADI KÖZLÖNY

12. sz. hirdetés

rovatai használatja.

Kisebb ház

nagy telekkel a Boros Béni-tér, Szabadság-tér, Andrássy-ut vagy annak közelében megvételre kerestetik. Ajánlatokat „Nagy telek” jellegével a kiadóhivatal továbbítja.

Ugyes Egynőkök

magas jutalék mellett felvétetnek az Első Leánykiházasító Egylet m. sz. Gyermekek és Életbiztosító intézet aradi főgynökségénél. Színház-épület. 538

Egy fess, középkorú nő

ajánlkozik házvezetőnőnek urasághoz vagy esetleg plébániára. Beszél az illető angol, német, magyar és román nyelvet. Cim a kiadóhivatalban. 581

Lakás kiadó.

Szép 3 szobás, május 1-re, új épületben, a gyermek-kórház mellett. — Andrássy Károly-u. 1. 582

Intelligens hölgyek

kik írásbeli munkához is értenek, egy előkelő könyvkereskedésbe felvétetnek. Írásbeli ajánlatokat a kiadóhivatal közvetíti. Ugyanott egy villanyluster íróasztal megvételre kerestetik. 173

Rongált dobozu levélpapírokat,

minden elfogadható árban árusítok ki. Üzleti könyvek gyári raktára. Alkalmi vételek könyvek és hangjegyekben. Játékkártyák árusítása. Kerpel Izsó könyv-, zenemű- és papirkereskedése, kölcsönkönyvtára és zeneműkölcsönző intézete, Aradon. 262

Rövid zongora,

csakis kevésbé használt, megvételre kerestetik. Vörösmarty-utca 1, az emeleten.

14—15 X. P. automobil,

4 hengeres, 4 üléses, keveset használt, eladó. Bővebbet a kiadóhivatalban. 534

Kiadó

Erz ébet-körut 30. sz. 1. emeleten egy külön bejáratu utcai szoba, előszobával. Értekezhetni ugyanott 12-től 2 óráig. 536

Becher és Kildesheim-féle

világhírű pénzszekrények csakis Pollák Arnold szállítónál kaphatók Arad, Petőfi-utca 175

Tolnai Világlapja

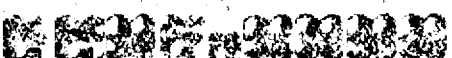
bérletben és számonként, házhoz szállítva, eredeti árban összes kedvezmények. Mutatványszám ingyen. Divatlapok! Folyóiratok! 100 000 kötetes kölcsönkönyvtár. Krausz Paulin Színházépület. Telefon szám 511. 291

DIAMANT FERENC

villanyvilágítás, telefon és csengő berendező Arad, Atzél Péter-utca 2. (a színház főbejáratával szemben, Bohus-udvar.) Telefon-szám 595.

Gáz- és villanylámpák, csillárok, legjobb minőségű gáz, villany, benoid izzótetek, ivilámpaszemek, rechaud-k acetylen égők, üveg-felszerelések: hengerek, ernyők, tülipán és gyöngyök, szerelési anyagok legolcsóbb árakban és kivitelben. 227

Főlerakat Vojtek és Weisz cég-nél Aradon. 5961

Eladó 8 drb

4—11 éves, 162—167 cm. magas, nagyrészt telivér apától származó és részben Furioso XXIII. után vemmes, igás használatra alkalmas, megbízható

anyakancza

Gyika Elemérnél, földbirtokos 533

Dézsánfalva p. Temes-Moravicza.

Kész butor eladás!

Ajánlom a n. é. közönségnek kitűnő minőségű, modern

butoraimat

és olyanok készítésére jutányos ár mellett vállalkozom. 412

Varga József,

asztalos mester Arad, Kápolna-u. 6. b.

7—1909. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Arad szab. kir. város gazdasági széke a város közönsége részére 1909. évben szükséges tölgysfa anyagok szállítása iránt folyó évi január hó 18-án d. e 10 órakor árlejtést tart.

Kikiáltási ár: árjegyzék szerint. Bánatpénzül leteendő 200 kor. készpénzben vagy elfogadható értékpapírokból a városi pénztárban.

Az árlejtésen csakis írásbeli ajánlatokkal lehet résztvenni.

Az írásbeli ajánlatok lezárta a szóbeli árlejtés megkezdése előtt nyújtandók be s csak akkor vétetnek figyelembe, ha azokhoz a bánompénz mellékelve van s ha az ajánlattevő kijelenti, hogy az árlejtési feltételeket ismeri és elfogadja.

Az árlejtési feltételek a 104. számú szobában az árlejtést megelőzőleg is megtekinthetők.

Arad szab. kir. város gazdasági székének 1909. évi hó 11-én tartott üléséből.

A gazdasági szék

39698 - 1909.

Hirdetmény.

Az 1908. évi decembor hónapban engedélyezett italmérések várható forgalmáról az aradi m. kir. pénzügyőri biztosság által küldött összeírású jegyzék 6 drb. ívét az állami jövedékről szóló 1899. évi XXV. t. cz. 17. §-a és az erre vonatkozó utasítás 17. §-a értelmében 1909. évi január hó 11-től számítandó 8 napra a városi fogyasztási adófelügyelőségél közszemlére azzal tesszük ki, hogy azokat az érdekeltek, névszerint Blaboli Frigyes, Verhovay Miklós, Iritz Sándorné, Mihálik József, Dávidovics Zsigmond, Bayer Gyuláné, kik italméresi engedélyt kaptak, nemcsak megtekinthetik, hanem az azokban kitüntetett forgalmi adatokra nézve úgy nevezettek, mint az aradi kereskedelmi testület és az ipartestület is nyújthatnak be a fentebb jelzett idő alatt a városi fogyasztási adófelügyelőségél észrevételeket.

Arad szab. kir. város tanácsától, 1909. évi január hó 8.

A városi tanács

Használt ólom megvételre kerestetik

ARADI IPAR- ÉS NÉPBANK.

Meghívás!

Az „Aradi Ipar- és Népbank“

tisztelt részvényeseit

1909. évi január hó 31-én délelőtt 10 órakor az intézet emeleti üléstermében tartandó

XXXIX. rendes évi közgyűlésére

ezernel tisztelettel meghívom.

Tárgysorozat:

1. A közgyűlési jegyzőkönyv hitelesítésére két részvényes kiküldése.
2. Az igazgatóság és felügyelő-bizottság jelentése, 1908. évi zárszámadások megvizsgálása, a mérleg megállapítása, valamint a tiszta nyereség felosztása és a felmentvények megadása iránti határozathozatal.
3. Lemondás folytán megüresedett egy igazgatósági tagság választás útján való betöltése egy évre.
4. Netaláni indítványok.

529

Azon tisztelt részvényesek, kik a közgyűlésen résztvenni óhajtanak, felkéretnek, hogy az alapszabályok 69. § a értelmében részvényeiket I. évi január hó 30-ig az intézet főpénztáránál eszmérvény ellenében letenni sziveskedjenek.

Az alapszabályok 68. § a értelmében szavazatképes részvényesnek csak az tekintendő, kinek részvénye a közgyűlés megtartása előtt legalább 3 hónal az intézeti részvénykönyvben saját nevére beiktatva van.

Arad, 1909. január hó 15-én.

Szalay Károly, s. k.

elnök-igazgató.

TELEFON 151. 22

ARADI NYOMDA

REKLAJMI ÉS LEVEGYZETÉSI IRODA

KÖNYVKÖTÉSZE

ARAD, A LEVEGYZETÉSI IRODA ÉS REKLAJMI IRODA

KÖNYVKÖTÉSZEINKET,

ARAD, A LEVEGYZETÉSI IRODA ÉS REKLAJMI IRODA

REKLAJMI ÉS LEVEGYZETÉSI IRODA

DISZDOBOZOK

FÉNYKÉPTARTÓK

AMATŐR KÖTÉS.

DISZMŰMUNKÁK

MONITROZÁSOK

IRÓMAPPÁK.

vallási kérdés k' obresztének így gyilkos szenvedélyeket és az egyisteneg hitének általánossága mellett nem bírnak szabadulni azoktól a vitáktól, hogy hát melyik az igazi isten??

Ezeknek a tündéseknék nagy részük lesz az ujdonság hatásában.

Tanay Frigyes, mint Thiabult oly drámai erőt fejtelt ki, melynel többet a vidám fiúk e kedves ábrázolójának alig lehetett sejtteni. **Gazsi Mariska** is új, szokatlan alakban jelent meg. A „szemtelen Elza” ezuttal mint koros hercegnő jelenik meg és ha nem is nagy heroina, a kort is, a szerepet is elfogadhatóvá teszi, ami elég nagy eredmény, mert Bernstein igen nagy feladatot ró a darabnak ezen egyetlen egy női alakjára.

Hegedűs Gyulának ugyan nem volna bök, ha azt mondanák, hogy új volt az, amit nyújtott. Tizenhárompróbás „Hegedűs” volt és harmadik felvonásbeli nagy beszede valósággal imponált.

A premiere iránt mutatkozott érdeklődést jellemzi, hogy a színház már a het elején hirdethette, hogy minden jegy elkel.

Főispán és aljegyző.

Idegen főispán Bihar megye fegyelmi választmányában.

— Távirati tudósítás. —

Arad, január 15.

Megírtuk, hogy Biharvármegye székházát rendkívüli incidens tartja izgalomban. **Glac Antal** főispán és **Szunyogh István** tb. aljegyző között keletkezett kellemetlen affér fejleményei foglalkoztatják a vármegye összes hivatalos köreit és mindenki élénk érdeklődéssel várja a szokatlan ügy elintézését. Annyi bizonyos, hogy hasonló eset aligha fordult még elő és teljesen érthető az általános várakozás, a melylyel immár a nagyközönség is az affér elintézése iránt viseltetik. Fokozza ezt az érdeklődést az a körülmény, hogy illetékes helyről nyert értesülésünk szerint **idegen vármegye főispánja fog beleavatkozni** miniszteri rendeletre az ügy hivatalos elintézésébe, amire szintén nem volt még példa Biharvármegye közigazgatásának történetében.

Az affér előzményei ismereteseek. Abból keletkezett az incidens, hogy **Szunyogh István** tb. aljegyző nem köszöntötte a főispánt találkozásuk alkalmával. A főispán az aljegyzőnek ezt a viselkedését tiszteletlenségnek vette és a törvény alapján, amely a köteles tiszteletet megköveteli a hivatali felelősök iránt, az aljegyzőt felfüggesztette állásától és megindította ellene a fegyelmi eljárást.

Az affér jelenleg ebben a stádiumban van. **Szunyogh Istvánnak** jogában áll 15 napon belül a főispán intézkedése ellen a belügyminiszterhez felebbezással élni. Kétségtelen azonban, hogy a miniszter jóvá fogja hagyni a főispán intézkedését, főleg abból a szempontból, hogy az affér valóságos bizalmi kérdés és ilyen alkalmakkor a miniszter nem dezavualja a főispán intézkedését.

Egészen bizonyos tehát, hogy az affér epilógusa a vármegye közigazgatásának fegyelmi választmánya előtt fog lejátszódni. Érdekessége ennek az ülésnek az lesz, hogy nem a fegyelmi választmányi rendes elnöke, **Glac Antal**, Biharvármegye főispánja vezeti a tanácskozást, hanem a miniszter egy idegen vármegye főispánját delegálja a választmányi ülés elnökéül. Az eddigi megállapodás szerint **Veszprémy Zoltán**, Hajdúvármegye főispánját fogja e célra delegálni a belügyminiszter. Biharvármegye főispánja azért nem elnökölhet ezen az ülésen, mert pártaszósképen lép föl, az alispán szintén nem helyettesítheti, mert ő elsőfokú fegyelmi hatóság

tanácskozásait nem vezetheti. Azonfelül az alispán koronatanu is lesz ebben az ügyben. A főispán ugyanis azt kívánja az alispánnal igazolni, hogy ő felkérte az alispánt, hogy figyelmeztesse **Szunyogh Istvánt** a kellő tisztelet megadására. **Szunyogh István** azonban állítólag az alispán figyelmeztetésére azt válaszolta, hogy a felszólításnak eleget tenni nem fog, mert teljesen az ő magánügyének tartja, hogy egyáltalán kinek köszönjön.

HIREK.

A bécsi fogoly.

— Az önkéntes kálváriája. —

— Távirati tudósítás. —

Arad, január 15.

Az arepirító bécsi botrány ügyében, amelyről tegnap részletesen számoltunk be, ma a következő értesítéseket vesszük:

Janicsek Gyula szabadságolt pozsonyi önkéntes, akit honvédegyenruhája és a magyar nemzeti cimere diszített esákója miatt négy héttel ezelőtt véresre vert a bécsi nép, súlyos betegen fekszik az *Inkvisiten-Spital* egyik kórtermében. Az osztrák bíróság nagyterjedelmű politikai pert akart kovácsolni a dologból és a sürgősen összehívott vádtanács külön ülésén felségsértés miatt az osztrák büntető törvénykönyv alapján vád alá helyezte. A felségsértés büntetése a büntetőtörvénykönyv 63. §-a szerint 1—5 évig terjedő súlyos börtön.

Janicsek védője, Kálmán Móric dr. hiába állította, hogy egyenesen képtelenség felségsértéssel vádolni a magyar fiút, aki abszolte nem tud németül. Hiába járt közben **Janicsek** érdekében **Révay Ferenc** is, a bécsi magyar miniszterium tanácsosa. A védő egyelőre irt a szerencsétlen fiatal ember sógorának, aki **Rimaszombatban** pénzügyi titkár, de választ mind-ezideig nem kapott.

A vizsgálat kiderítette, hogy **Janicsek** inzultálója egy részeg gyári munkás volt. A bíróság előtt is főleg kofaasszonyok tettek ellene vallomást. Azt beszélik, hogy azt a rendőrt, a kivel az affér történt, el fogják bocsátani a szolgálatból.

— **Az Aradi Közlöny Nagy Képes Naptárának szétküldését ma vidéki előfizetőink számára is befejeztük. Ma az erdélyi, temesvári, csanádi, budapesti és az azontul lévő vonalak mellett, — Bécsben, Prágában, Berlinben — lakó előfizetőinknek küldöttük meg a naptárt.**

— **Időjárás.** A meteorológiai intézet jelentése szerint e hó 16-án az időjárás: enyhe, éjszaka, délen elvélve csapadék.

— **Mikszáth Kálmán nagybeteg.** Fővárosi tudósítónk jelenti: **Mikszáth Kálmán**, a nagynevű író, pár napja tüdőgyulladást kapott. **Mikszáth** betegsége gyorsan elhatalmasodott s most nagybetegen fekszik budapesti lakásán. Aszmatikus baja miatt komplikációktól félnek. A nagybeteg író állapotában **holnapra várható a krízis.**

— **Éjjel jelenti fővárosi tudósítónk: Mikszáth állapota az éj folyamán rosszabb lett. A láz emelkedett. A beteg az éjt nagyon nyugtalanul töltötte.**

— **Államcsiny Portugáliában.** **Londoni** távirat jelenti: Ide érkezett lisszaboni távirat szerint a portugál forradalmárok **államcsinyt terveznek.** Lisszabonban összevonták a csapatokat és a horgonyzó hadihajók készen állanak az ütközetre.

— **Steinheilné vallomása.** **Párisi** távirat jelenti: **Alba Chirelli** grófnő, aki család vádjá miatt vizsgálati fogságba került, a napokban kérvényt intézett **André** vizsgálóbíróhoz, hogy

hallgassa ki, mert **Steinheilné**, akivel nagyon jó viszonyban volt, igen érdekes vallomásokat tett a börtönben. **Steinheilné** elmondta neki, hogy csaknem beleőrül azon való töprengésébe, hogy kik férjének és anyjának gyilkosai. A gyöngyök segítségével akart bizonyosságra jutni. Először unokafivére tárcájába tette a gyöngyöket, de másnap unokafivére felesége felháborodva jött hozzá és kijelentette, ha az ő férjét gyanúsítani meri, megöli. Másnap a gyűrűket **Cuillard** szolga tárcájába rejtette, mert erre is gyanakodott. **Steinheilné** a grófnő előtt saját boldogságára esküdözött, hogy ártatlan.

— **Országgyűlési képviselők mint esküdtbírák.**

Budapestről jelentik: **Ferdinándy Béla** és **László Mihály** országgyűlési képviselők, akiket a mostani esküdtzéki ciklusba esküdtbíráknak hívtak be, hivatkozva az 1907. évi XXXIII. törvénycikk 7. szakaszára, az esküdtbírói tisztség alól való felmentésüket kérték. **Zsitvay Leo**, a büntetőtörvényszék elnöke elutasította a kérelmet, sőt **Ferdinándy Bélát**, mert ennek ellenére sem jelent meg a tárgyaláson, 120 korona pénzbüntetéssel sújtotta. Az elnöki eljárás helyességét igazolja **Zsitvay Leonak** egy ma tett kijelentése, amely magyarázata a szóbanlevő törvény rendelkezésének. Az 1907. XXXIII. törvénycikk 7. szakasza — mondta **Zsitvay Leo** — mentesíti az országgyűlési képviselőket az esküdtbírói kötelesség teljesítése alól, de a képviselőknek e jogukat az alaprajstrom közigazgatási összeállításánál kell érvényesíteniük.

— **Szobrot Leiningennek.** **Borosjenő**ről jelentik: **Tudvalévó**, hogy **Borosjenő**n szobrot akarnak emelni **Leiningen** grófnak, az aradi vértanúk egyikének. Az intelligencia körében megindult hazafias mozgalom már olyan stádiumba jutott, hogy a mai gyűlésen, amelyen **Borsos Béla** főszolgabíró elnökölt, megválasztották a szoborbizottságot. Ennek intenzív munkájától fog függni, hogy mikor valósul meg a szép terv.

— **Tiltakozó nagygyűlés.** A pénzügyi kormány még 1907. év októberében a képviselőház elé terjesztette adórendszerünk átalakítására vonatkozó javaslatát. Ezek jórészt oly sérelmesek voltak az iparosokra és kereskedőkre nézve, hogy az Országos Magyar Kereskedelmi Egyesülés és a Gyáriparosok Országos Szövetsége a többi nagy ipari és kereskedelmi érdekképviselőkkel együttesen akciót indítottak a javaslatok módosítására. A pénzügyi bizottság már letárgyalta a törvényjavaslatokat és azokat a városi polgárság kárára némely tekintetben még terhesebbekké tette. Január 18-án megnyílik az országgyűlés. Ennek első teendője lesz az adóreform tárgyalása. Ezért szükséges, hogy tovább folyjék a megkezdett akció. Az ipari és kereskedelmi szervezetek, valamint a magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak egyesületei a képviselőház megnyitása előtti napon, január 17-én 1/2 11 órakor a budapesti új városháza közgyűlési termében nagygyűlést tartanak s azon tiltakozásukat fejezik ki a készülő adórendszer igazságtalanságai, egyenlőtlensége és a városi polgárság érdekeit sértő irányzata ellen. A nagygyűlés iránt nemcsak a fővárosban, hanem országszerte rendkívüli érdeklődés mutatkozik.

— **A borosjenői tisztviselők memoranduma.**

Borosjenőről jelenti tudósítónk: Az állami tisztviselők a „Kaszinó”-ban gyűlést tartottak, amelyen foglalkoztak az állami tisztviselők lakberbeosztásával s úgy találták, hogy ez nem elégítheti ki őket. Elhatározták, hogy memorandumot terjesztenek a pénzügyminiszter elé, kifejtve abban azt, hogy méltánytalanul tartják a beosztást. Megbízták az aljárásbíró, hogy gyűjtse össze mindazokat az adatokat, amelyek alapján kérelmezhetik a pénzügyminisztertől a magasabb lakberosztályba való sorozást. Ugyanis az eddigi kimutatás szerint tisztviselőknek

alkalmatlan lakásokat is fölvettek a statisztikába s ez okozta azt, hogy Borosjenő olyan alacsony osztályba jutott.

— **Hirschl Zsigmond a messzinaiaknak.** Aradnak jó szívről és minden nemes célért hevülő lelkéről ismert tisztos polgára: **Hirschl Zsigmond** újra szép tanujelét adta áldozatkészségének és humanizmusának, a mely hívó szó nélkül is, hamar megtalálja az ösvényeket, amelyek az emberszeretet gyakorlására van mód. A mai napon *ötven koronát* küldött az **Aradi Közlöny szerkesztőségébe**, hogy azt a messzinai szerencsétlenek javára indított akció céljaira juttassuk. Az adományt a következő levél kísérte:

Igen tisztelt Szerkesztő ur!

Mikor a Délolaszország viruló mezőin pusztított rettenetes katasztrófának borzalmas tudósításait olvastam, amelynek a föld és a tenger egyesült a kegyetlen szándékban, hogy két csodaszep, a paradicsom verőfényére emlékeztető tartományt földüljön s részben egészen elpusztítson, fájdalmasan szorult össze a szívem s könnyek futottak szemembe. Azonnal eltökéltem, — mert *bis dat, qui cito dat*, — hogy a segélyakcióban erőtörő kepezt kiveszem részemet, de nem tudtam, hogy kihez forduljak, mert egyes csöpppek hamar felszikkadnak a szomszúságtól izzó talajon.

Másnap olvastam, hogy Budapesten a segítőakció vezetésére bizottság alakult, amelynek élén a hercegprimás, a miniszterelnök és az ország más kiváló személyei állanak s hogy ez a bizottság Magyarország összes városaihoz és vármegyéihez felhívást fog intézni az adakozásra; — ennél fogva elhatároztam, hogy szerény adománnyal inkább *szülővárosom* gyűjtését fogom gyarapítani.

A legutóbbi közgyűlés azonban elhatározta, hogy Arad városa, mint erkölcsi testületnek ezer koronával vesz részt a könyörületesség munkájában, azonban a magánosoknál való gyűjtést mellőzi. Ennél fogva a tek. Szerkesztő urhoz fordulok, — miután gyöngélkedésem miatt a szobát kell őriznem, — hogy a csatolt adományt a budapesti segélybizottsághoz továbbítani sziveskedjék. Sziveségét köszönöm s vagyok stb.

Hirschl Zsigmond.

Az adományt rendeltetési helyére fogjuk juttatni.

— **A köpeniki kapitány póra.** Berlinből táviratozzák: A köpeniki kapitány, **Voigt** mester érdekes pört indított. A börtönből való kiszabadulása után egy jószívű gazdag asszony havi száz márka életjáradékot ígért Voigtnak. Ezeket az összegeket a múlt év végéig el is juttatta hozzá, de január elsején beszüntette a küldeményeket. Voigt most keresetet indított az asszony ellen.

— **Vizsgálat a szegedi villamos társaság ellen.** Szegedről jelenti tudósítónk: A városi közigazgatási bizottság mai ülésén **Becsei Kálmán** országgyűlési képviselő szóvá tette a tegnapi halálos elgázolást és hangsúlyozta, hogy mindhárom villamos vasuti szerencsétlenség azért történt, mert a vasuti alkalmazottak reggel öt órától este tizenegyig vannak szolgálatban s teljesen kimerültek. **Lázár** polgármester megígérte, hogy a legszigorúbb vizsgálatot indítja meg a társaság ellen.

— **Merénylet a rendőrség tudtával.** Párisból jelenti: A Journal értesítése szerint a pétervári dumában legközelebb szenzációs leleplezések lesznek egy **Arzesz** nevű volt forradalmár üzemleiről. **Arzesz** az orosz titkosrendőrség tudtával számos nagyszabású merényletet követett el. A **Szergiusz** nagyherceg és **Pléve** miniszter ellen elkövetett gyilkos merényletet is ő szervezte.

Panasz az aszfalt ellen. Az alábbi sorokat kaptuk:

Igen tisztelt szerkesztőség!

Nem tartják különösnek, hogy míg nálunk a legrejtettebb utcát is kiaszfaltözzük, addig akárhány utcában a járdákat nemcsak hogy ki nem kövezik, de még csak fel sem töltik és az ember kénytelen nyakig sárban gázolni. Mit szólnak Önök ahoz az aszfaltnak nevezett, vagy helyesebben esufolt masszához, amelyek az utcákat bevonják? Látták-e már Önök, hogy morzsolódik az mint a homok s hogy süpped az be? Látták-e azt a tavat a Szabadságtéren s látták-e a Tökölly-téren? Látták-e az arasznyi repedéseket benne s mit szólnak mindezekhez a mizériákhoz? Ha az **Aradi Közlöny** is elnézi ezt a hallatlan gazdálkodást, ki véd meg bennünket? Ajánlom a szives jó akarátukba. Hiszen b. lapjuk a közönség érdekeit szolgálja és védi.

Hálás köszönettel egyik

igaz tisztelőjük.

Közöltük ezt a levelet, mert minden sora igaz s mert igazolja azt a hadjáratot, amit az **Aradi Közlöny** az aszfaltözzés ügyében hosszú idő óta folytat. Ebből a levélből láthatják a város intézői, hogy a lapok nemcsak „a levegőből irnak”, hanem a közönség véleményét tolmácsolják.

— **Gyilkosság boszúból.** Hódmezővásárhelyről jelenti tudósítónk: **Szilvássy Sándor** gazdálkodó ma az országuton megleste **Dáni Ernő** földbirtokost, aki neki régi haragosa, revolvéréből három lövést irányzott reá, amelyek a földbirtokost halálra sebeztek. **Szilvássy** letartóztatták. Előzetesen a feleségét sebezte meg életveszélyesen, mert az elakarta tőle venni a gyilkos fegyvert s megakart akadályozni, hogy férje Dánit agyonlőhesse.

— **Az Aradi Polgári Takarékpénztár** már lezárta az 1908-ik év számadásait. A mérleget és a felügyelő bizottság jelentését mai számunkban közöljük. Ezeknek adatai bizonyára nemcsak a részvényesek, hanem mindazok körében örömet fognak kelteni, kik városunk közgazdasági élete iránt érdeklődnek. A lefolyt üzleti év nem tartozott a sima lefolyásúak közé. Az 1907-ik év súlyos közgazdasági válságai még a múlt évben is visszahatottak és a politika is zavarta a pénzviszonyokat. Mindennek dacára a Polgári Takarékpénztár nyereségében és üzletágaiban lényeges emelkedést mutat és 1 koronával több — tehát 13 korona — osztalékot fizet, mint a múlt évben. A betétálladék 585,000 koronával, a váltótárca 698,000 koronával nagyobb, mint tavaly. A tiszta nyereség az 1907-iki áthozattal együtt pedig 278,518 koronát tesz ki és 22,000 koronával mulja felül a múlt évi nyereséget. Ez az eredmény az igazgatóság óvatos és sikeresen buzgó munkálkodásának a gyümölese. A mérleg realitására kellő világot vet az intézet tulajdonát képező értékpapírok alacsony felvett árai és a tekintélyes, 35,000 koronás nyereség-átvitel a jövő évre.

— **Tűz a Rákóczi-kávéházban.** Ma délután félkettőkor nagy riadalom támadt a Boczkó-utcában levő Rákóczi-kávéházban. A vendégsereg éppen a feketéjét, vagy a kapucinerjét szűrölte, amikor észrevették, hogy fejük felett a plafond kigyuladt. A tüzoltóság azonnal kivonult és megállapította, hogy a rozoga ház kéményében gondatlanság következtében gerenda volt, amely meggyulladt. A tűz átterjedt a kávéház plafondjának gerendáira. A tüzoltóság gyorsan szétbontotta a gerendázatot és így elejét vette a nagyobb szerencsétlenségnek, amely a tüzoltók szakavatott munkája nélkül hamar bekövetkezett volna. A kávéházban néhány órára, amíg a tüzoltók munkája tartott, természetesen megszünt az eleven élet, mert az öreg kártyakibicok, akiknek ez a tanyája, nem mertek a teremben mutatkozni.

— **Mestertanfolyam Aradon.** Az aradi áll. fa- és fémipariskolában ma délelőtti nyílt meg az a tanfolyam, melyet a kereskedelmi miniszter a kereskedelmi és iparkamara, valamint a

fa- és fémipariskola igazgatóságának együttes felterjesztésére, mintegy kísérletképen, az országban egyedül Aradnak engedélyezett. A régebben vidéken rendezett tanfolyamok helyett ezuttal a jelentkezett önálló asztalosmesterek a kamarai kerület minden részéből a miniszter által engedélyezett ösztöndíj és utiköltség segítségével Aradra jöttek le s az itteni szakiskolában, valamint a nagyobb asztalos-műhelyekben sajátítják el az asztalos-technika modern vívmányait s az iparág újdonságait. A tanfolyam ünnepies megnyitása ma délelőtti folyt le **Kristyóry János** kamarai elnök, **Nesnera Aladár** igazgató, **Varjassy Lajos** dr., **Zima Tibor** kamarai titkárok és **Jankó Gyula** tanár jelenlétében. A megnyitó-beszédet **Kristyóry János** kamarai elnök tartotta, melyre a hallgatók nevében **Nesnera Aladár** igazgató válaszolt. A tanfolyam négy hétig tart.

— **Öngyilkos vőlegény.** Fővárosi tudósítónk telefonálja: **Bónis Jenő** magánhivatalnok ma este a Lipót-körut 2. számú ház előtt nyílt utcán föbelőtte magát és meghalt. **Bónis** nemrégiben eljegyzett egy fiatal leányt, de mivel néhány héttel ezelőtt állását elvesztette, a leányt szülei nem akarták hozzáadni.

— **Letartóztatott aradmegyei irnok.** Ma délután **Borosjenőről** egy fiatal jegyzői irnokot hozott be az aradi ügyészség fogházába **Nyecz Pál** községi rendőr. Az irnok azért került fogházba, mert száz koronát elsikkasztott. A letartóztatott ember **Mihelics István**, aki *Apáti-ban* volt irnoka a jegyzőnek. A község parasztjai ügyes-bajos dolgaikkal gyakran felkeresték az irnokot, akit néha azzal is megbiztak, hogy pénzt adjon föl a postán. Az irnok átvette a pénzeket, azonban nem a postára vitte, hanem a vendéglőbe. Nemrégén kiderült a dolog és a megkárosított emberek följelentették **Mihelics**et sikkasztás miatt. A borosjenői főszolgabíróság megállapította, hogy a fiu 100 koronát fordított saját céljaira a rabizott pénzekből. Jelentést tett az aradi ügyészségnek, amely elrendelte az előzetes fogságot és ma délután behozták az ügyészség fogházába.

— **Verekedés Van der Hoske miatt.** Nagyváradról jelenti: **Hoske Kálmán** nagyváradai szereplése, melyről az **Aradi Közlöny** részletesen beszámolt, ma kinos afférrel folytatódott. **Szirmai Ödön**, a *Szabadság* című napilap felelős szerkesztője ugyanis azt írta lapjában, hogy **Hoske** nagyváradai szereplése s a színházban történt konferálása az ottani „*Holnap*” irodalmi társaságnak kezdeményezésére történt s erősen támadta ezért a társaságot. Nagy Mihály hírlapíró, a *Holnap* tagja ezért ma egy kávéház előtt, a nyílt utcán felelősségre vonta **Szirmai**t, oly hangon, melyből az észrevette, hogy Nagy inzultusra készül. Ki akart térni az utcai botrány elől, de mielőtt még a kávéházba léphetett volna, Nagy botot emelt. Űtni azonban nem tudott vele, mert **Szirmai** arcul ütötte. Mindketten elcsusztak, a földre estek s egymást ütlegelték. Az utcán járók választották szét a verekedőket. Az ügynek lovagias uton lesz folytatása.

— **Lakható-e a Fischer Eliz árvaház?** Lapunk más helyén adunk hírt arról a pörről, amelyet **Frick József** indított **Fischer Eliz** ellen az izraelita leányárvaház építkezéséből kifolyólag. Ez a per hátráltatja az árvaház megnyitását. A város építészeti bizottsága teljesen függetlenül az építőmester perétől a lakhatási engedély megadása céljából, ma felülvizsgálat alá vette az épületet s ennek teherviselési képességét állapította meg. Az eljárásnál elvül a székesfőváros építkezési szabályrendelet idevágó intézkedéseit fogadta el a bizottság, mely **Löcs Rezső** vezetésével jelent meg a színhelyén. A próbán résztvettek **Nachtnébel** Ödön városi tb. főmérnök, **Steiner József** és

Tabakovics Emil bizottsági tagok, továbbá **Halmi** Andor mint **Frick** József megbízott szakértője. A terhelés az árva ház céljaira kijelölt épületrész első emeletjén történt, még pedig úgy, hogy hatvan kilós cement zsákokat raktak a mennyezet közepére oly módon, hogy egy négyzet területre 320 kilogramm nyomás jusson. A mérőlécek mindössze három milliméter elhajást mutatott s mikor a terhelést 500 kilogrammra fokozták még egy milliméteres hajlás jelentkezett. A próba alapján a lakhatási engedélyt megadták.

— **Despóth** nem büntársá **Geceinek**. Az új aradi esendőrség, amelyet **Green** tb. főkapitány megbízott azzal, hogy állapítsa meg, vajjon **Despóth** a kilencszeres rablói gyilkosság idején tényleg külföldön volt, ma eleget tett a megbízatásnak. Megállapította, **Despóth** lakásán talált levelekből, hogy ez november 18-án Poroszországban tartózkodott. Onnan azért jött vissza, mert nem kapott sehol sem munkát. Csacától különben tolong uton jött s egy vele jött tolong is igazolta, hogy Morva és Poroszországban járt a mondott időben. A esendőrség holnap szabadlábra helyezi.

— **Pör a Fidibusz** miatt. **Kassáról** jelentik: A járásbíró elött ma tizennégy dohánytözsdelés és a vasuti portás állott vádlottként. A **Fidibusz** december 18-iki számának címkéje az ügyészség felfogása szerint oly szeméremsertő, hogy annak terjesztése törvénybe ütközik. A vádlottakat a bíróság felmentette, mert azzal védekeztek, hogy meg sem nézték a lap címkéjét.

— **Művész-este a Gambrinusban**. **Erdélyi Géza**, a világhírű tilinkóművész január hó 16-án, szomban és 17-én vasárnap este a Gambrinus-vendéglő éttermében vonós négyes kísérettel hangversenyt tart a következő műsorról:

1. Grand Concert Polka. M. Bruchtól. 1. (A) Infródükció. 2. (B) Alegretto. 3. (C) Triplo staccato. 4. (D) Andante. 5. (E) Finale. 2. Rákóczy. Ábránd Poppertől. 1. (A) Andante. 2. (B) a kis Minka, varációját szerző **Liszt** Ferenc. 3. Temps de Marsch Brahmstól. 4. Kurucdal egyveleg. Kéhlertől. 5. Colindrei M. Bruchtól. 6. Koncertkeringő (Tempo de Valse) Chopintól. 7. Román tuncok (variable) Dinicutól. 8. Orosz adagio Rubinsteinől. Ezenkívül közreműködik még **Neufels** hirneves varázsszinpadjával és **Cumberland** világhírű gondolatolvasó. Ugyancsak ma, szombaton este arany-tombola. Tisztelettel **Kánya Géza**.

— **Gyilkol a pálinka**. Tegnap este véres gyilkosság történt **Mikalakán** a nagykozsmában. Két részeg legény, kikben dolgozott a szesz, összekapott és **Biró Koszta** bieskájával úgy hasbaszurta ellenfelét, **Kutfeleján Pávelt**, hogy az halva terült el a kocsmá padozatán. A gyilkost a községi rendőrök letartóztatták, az esetet pedig bejelentették az aradi ügyészségnek. A helyszínre az ügyész ment ki **Aussterweil** és **Posgay** törvényszéki orvosokkal, akik a holttestet felboncolták. A gyilkos legényt beszállították az aradi ügyészség fogházába.

— **Öngyilkos mérnök**. Fővárosi tudósítónk jelenti: A **Stefánia**-uton a **Kolegerszki-kávéház** elött ma délben egy elegánsan öltözött fiatal ember főbe lötte magát és haldoklott, amikor a mentők a Bethesda-kórházba vitték. Személyazonosságát a nála talált névjegyekből tudták csak megállapítani, ezek szerint **Szell** Oszkár mérnök. Körülbelül 25—30 éves. Egy zárt levél is volt nála „Rokonaimnak **Ujpest**, gróf **Apponyi-utca 9.**” alá címezve. **Szell** Oszkár a kórházban haldoklik, kihallgatható nem volt.

— **A vallás örültje**. Tegnap este nyolc óra tájban egy teljesen lerongyolódott külsejű ember állott meg a luteránus templom elött s elkezdte döngölni annak ajtaját. Majd hangos kiabálásba kezdett, a mi a járó-kelők figyelmét felkeltötte. Rendőrt hívtak, aki a zilált nézésű embert igazolásra szólította fel. Azt felelte, hogy

ő pap és tanító s be akar menni a templomba, mert a hiveket a jó utra akarja téríteni. A rendőr látva, hogy bomlott agyu emberrel áll szemközt, segítségért sipolt, de a szerencsétlen négy rendőr is csak nehezen tudta a városházára vinni. A rendőrorvos megállapította, hogy az előállított elmebajos s beszállította a kózkórházba. Személyazonosságát csak ma sikerült megállapítani. **Stelczner** Ferenc eleki illetőségű, aki a város területéről ki van tiltva.

— **Elhunyt német író**. **Berlinből** jelentik: Ma meghalt **Wildenbruch** Ernő, több hírnévre szert tett regény és dráma világszerte ismert írója.

— **Viruló fiatal leány**, egy egészségtől duzzadó fiu-arc! Milyen bájos látvány ez! De mennyire csalódunk, ha ezek nevetvén, kinyitják szájukat, s mily beteg, odvas, fekete fogakat pillantunk meg. Pedig ezek mind megelőzhetnék a bajt állandó fogápolással. Egy fogtisztító és ápoló szer, mint a **Sarg-féle Kalodont**, egyesíti magában mind azokat a jó tulajdonságokat, melyek a fogak épségét és szépségét megtartják. A **Kalodont** felfrissíti a szájüreget, erősíti a foghúst, a fogat tisztán, fehérén és egészségesen tartja.

— **Elpusztul a citromtermés**. Néhány nap óta a citromkereskedők, különösen az exportőrök **Europa** minden részéből **Palermóba** gyülekeznek, hogy a a helyszínén lássák a szituációt. Január végén szokott lenni a citromaratás és a korábbi években **Sziciliában** átlag két milliárd citrom termett. A citromtermelés és citromkereskedelem központja **Messina** volt. Ezúttal az aratás komoly veszedelemben forog, mert sem munkás, sem közvetítő kereskedő, sem raktárak, sem szállítók nem állnak rendelkezésre. A citrom-importőrök **Angliából**, **Franciaországból**, **Svájcból**, sőt **Oroszországból** is **Palermóba** jöttek. Különösen nagy számmal van képviselve **Németország**. A gyümölcsök milliószámra érnek a fákon, de nem ápolják, nem munkálják őket. Ugyanugy van a narancs és olajkereskedelemmel is. A bergamottal való kereskedelem, amellyel csupán **Reggióban** **Mees** szűzében foglalkoztak, ez évben teljesen szűnetel a munkaerő hiánya miatt. Az európai cégek **Palermóban** összegyűlt képviselői minden árat megfizetnének, de hiába és új aratás már nem várható. **Messzinában** tegnapelőtt kezdtek meg egy nagy déligyümölcs-raktár kiürítését, ahol a katasztrófa dején hatvan munkás foglalkozott a narancsok esomagolásával. Ezeket a halottakat borzalmasan megcsenkitott állapotban találták meg.

— **Rejtélyes gyilkosság**. **Szegedről** jelenti tudósítónk: Ma reggel a felsőtanyai uton két öreg embert vérbe fagyva találtak a lovasrendőrök. Az egyik halott volt, a másik haldoklott. Mindkettőnek teste kétségkívél volt megszurkálva. A rendőrség megindította a nyomozást, amelynek feladata kideríteni, vajjon egymást szurkálták e halálra az öregek, vagy idegen kéz ontotta-e ki vérüket?

— **Hol készül modern fénykép?** Korszere modern fényképek elősmert legjobb híri műterme, **Kossak** es. és kir. udv. és kamara-fényképésznel. (**Weitzer** J.-u. 3. sz.)

— **Aradi takaré- és segélyegylet mint szövetség** **Petőfi-utca 1. szám** alatt, 1909. évben a 28. évtársulatot nyitja meg. Ki egy törzsbetétre hetenkint 50 fillért fizet, hat év után 156 koronát takarít meg magának és az üzlet eredményéből a megfelelő haszonban részesül. Az egylet tagjainak olcsó hitelt nyújt. Beiratkozni lehet délelött 9—12-ig, délután 3—5-ig. Az aradi takaré- és segélyegylet mint szövetség. (**Petőfi-utca 1.**) 499

— **Szabó-féle pármái ibolya-szappan** a szappanok ideálja. Rendkívül kellemes, lágy habzása, finom ibolya illata s bőrpuhító hatása olyan, hogy egyetlen külföldi szappan sem versenyezhet vele. Készíti: **Szabó Béla** piperezappangyáros **Miskolcon**. Darabja 80 fillérért kapható minden gyógyszerárban s jobb divatár kereskedésben. Főraktár **Aradon** **Vojtek** és **Weisz** drogériájában. 47

— **Likőr aromák** kitűnő likőrök előállítása: hazilag — **Vojtek** és **Weisz**nál. 171

TARKASÁGOK.

(A szerződés utolsó pontja.) Két aradi kereskedő egy jövedelmező üzlethez társult. Szerződés kötés végett fölmentek **Sugár Jenő** dr. aradi ügyvédhez. A két szerződő fel a legképtelenebb föltételeket diktálta az ügyvédnek s már 150 pontja volt az okiratnak, amikor az ügyvéd türelmét veszítve felkiáltott:

— De hát elég lesz ezekből a pontokból. Hiszen már mindent fölvetünk a szerződésbe.

— Jó jó, — mondta az egyik fél, de én meg valamit be akarok venni a szerződésbe; ezt a pontot már otthon kigondoltam.

— És mi az? — kérdezte **Sugár dr.**

— Ha netán talán tán előfordulna az az eset, — mondta az egyik kereskedő — ami az adott körülmények között okvetlen bekövetkezik, tudniillik egy csőd; az esetben a hasznot két egyenlő részben osztjuk föl.

(Házasság előtt.) Egy házasság közvetítő egy aradi fiatal embernek pártit ajánlott ötvenezer korona hozománnyal.

A pénz ellen, — mondja az ifju — semmi kifogásom sincs, de a leány, őszintén szólva: csunya.

— Az nem baj, — felelte a házasságközvetítő — hiszen magának nem kell őt nézni. A maga foglalkozása egész napját leköti és csak este megy haza. Este pedig, hiszen tudja — sötét van... Szóval nappal nem is látja önágységát.

— Jó, jó... De mit csinálok vele szombaton délután?

(Carmelinének van szive.) Azt senki sem vonhatja kétségbe, hogy **Carmelinének**, aki most **Aradon** cseni rakásra a nyaktüket, nem volna szive, mert hiszen akkor **Aradon** nem produkálhatná magát. De **Carmelinének** nemes értelemben is van szive, amit ez a történet is bizonyít:

Carmelini néhány hét előtt **Aradmegyében** egy kisebb községbe vetődött. Az utcán botyongva meglát egy síró asszonyt.

— Mi baja? — kérdezte tőle.

— A leányomnak gyereke született és a tisztelendő ur nem akarja megkeresztelni, mert nincs két forintunk.

— Itt van tíz forint, — mondta a búvész — fizesse ki a papnak a két forintot, a többit meghozza vissza. Majd a hidnál megvárom.

Félóra múlva örömmel jött vissza az asszony és hálálkodva köszönte meg a nagy jótétmenyt.

— Soha se hálálkodjek jó asszony, — mondta **Carmelini**, — még én tartozom köszönettel magának.

— Miért?

— Nézze, — mondta az ezermester — most már magának van egy megkeresztelt unokája, nekem nyolc forintom, a tisztelendő urnak pedig van egy hamis tizeze.

Ma, szombaton
nagy tombolaestély
Kovács és Novotny
éttermében.
Tombola-jegy 60 fillér.

Folyó hó 20-án, szerdán
nagy ezüst-tombolaestély.
Az ezüst tombolatárgyak **Deutsch**
Testvérek-cég kirakatában megtekinthetők.

EGYESÜLETI ÉLET.

(*) Az aradi "Állatvédő-Egyesület" január hó 16-án délután 3 órakor a város háza kis tanács-termeben alakuló ülést tart. Targysorozata a következő: Károlyi Gyula gróf főispán, az egyesület-védnöke az ülést megnyitja. Chernel István, a budapesti orsz. állatvédő egyesület alelnöke értekezése a madárvédelemről. Lukácsy Lajos előterjesztése. A gyűlésre külön is felhívjuk olvasóink figyelmét. Az állatvédelem humánus eszméje minden emberben kell, hogy visszhangra találjon és ha egyébbel nem, de jóakarattal mindenki támogatni tartozik ezt az egyesületet. Az aradi egyesület létrehozásában és működésében főképen Lukácsy Lajosnak vannak érdemei, aki hosszú idő óta áll szolgálatában az állatvédelem ügyének.

SZERKESZTOI ÜZENETEK

K. I. Gy. Az illető munkatárs boldogan veszi tudomásul a 79/1909. ügyszámhoz csatolt bünbo-csanatot és letette a hivatalos fogadalmat arra, hogy ezután pontosabb lesz. Erre nézve különben havonként váratlan cikk-rovancsolást fogunk tartani.

KÖZGAZDASÁG ÉS KÖZLEKEDÉS.

Aradi heti gabonavásár.

— Az Aradi Közlöny tudósítójától. —

Arad, január 15.

Az időjárás, mely azt mondhatni, hogy tavaszias jellegzetű, a vetések fejlődésére kedvező. A gabonaüzlet irányzata ezen körülménynek hatására alaposan ellanyhult.

Elkelt a mai piacon:		
4-500 mm. buza	12:10-12:20	
3-400 mm. tengeri	6:10-6:20	
Rozs	9:50-10:00	
Zab	7:50-8:00	
Arpa	7:30-7:40	

A gabonaárak 50 kilogrammonként koroná-ban értendők.

Budapesti áru- és értéktözsde.

— Távirati tudósítás. —

Budapest, január 15.

Közlöt kielégítő, vételkedv hiányzik. Am. rika 1/2 el magasabb. Üzletlens.

Az árak 50 kilónként számítva:

	D li zárt	2 órai zárt
Buza áprilisra ...	12.54-12.55	12.47-12.48
Tengeri májusra ...	7.21-7.22	7.23-7.24
Rozs áprilisra ...	10.0-10.01	9.94-9.95
Zab áprilisra ...	8.50-8.51	8.47-8.48
Rozs 1909 októberre ...	10.72-10.73	10.79-10.71
Rozs októberre ...	9.00-9.01	8.96-8.97

Zárul 5 órakor.

Osztrák hitelrézvény ...	629.75
Magyar hitrézvény ...	727.25

Budapest kőbányai sertéskereskedelem.

— Január 15. —

Magyar elsőrendű: Ö-eg nehéz páronként 400 kilo-grammon felüli súlyban — fillérig; közép páron-ként 400-40 kilogrammiz terjedő súlyban — fillérig; fiatal nehéz páronként 320 kilogrammon felüli súly-ban 120-122 fillérig; fiatal közép páronként 351-320 kilogrammig terjedő súlyban 12-123 fillérig; könnyű páronként 230 kilogrammig terjedő súlyban 22-123 fillérig.

Szerzési: Nehez páronként 260 kilogrammon felüli súlyban — fillérig; közép páronként 24-6 ki-logrammig terjedő súlyban — fillérig; könnyű páronként 24 kilogrammig terjedő súlyban — fillérig. Szerzéslétszáma: Január hó 12. napján volt kész-elet 12-29 darab, január 13. napján felhajtott 47 darab, január 13. napján elszállított 131 darab, ja-nuár 14. napjára maradt készletben 22,743 darab. A hízott se tel. üzlet irányzata: Kellen esete.

IDEGENEK ARADON.

— Január 1. —

Fehér Kereszt szálloda. Philipp Richard utazó Budapest. Róth Ferenc hivatalnok Bécs. — Limbek Károly dr. hivatalnok Bécs. Engel Ar-nold utazó Nyitra. — Hónig László utazó Buda-pest. Korpil Jenő utazó Debrecen. — Balla Dezső utazó Budapest. — Szemere Henrik utazó Budapest. Böhm Gyula utazó Budapest. Spitzer Miksa utazó Bécs. Bock János utazó Bécs. Füredi Vilmos utazó Bécs. — Klein Már-kus kereskedő Alvinc. Stern Emil utazó Buda-pest. — Török Árpádné jegyző neje és leánya Vi-lágos. — Hergl Gyula utazó Bécs.

Központi szálloda. Lovász István hivatalnok Budapest. — László Géza utazó Budapest. Beim József kereskedő Füzessygyarmat. — Bella Jenő magánzó Szeged. — Tódor Vazul dr. ügyvéd Abrudbánya. Maté Józsefné tisztviselő neje Piski. Biedl Samu dr. fatereskedő Szeged. — Búszorményi Dezső mérnök Budapest. Marhs István kereskedő Újszentanna. Montag Henrik birtokos Kovaesháza. — Klein Ignác utazó Buda-pest. Böhm Henrik kereskedő Lippa. Wink-ler Jenő kereskedő Nagyenyed. — Papp János gyárigazgató Nagyenyed. Palinay Győző mérnök Budapest. — Ehrenfreind Rudolf igazgató Buda-pest. — Kiss Béla birtokos és neje Eremfalva. — Hunyady Ferenc titkár Budapest. Krausz Mór utazó Budapest. — Mihály Béla utazó Budapest. — Bereghy József utazó Budapest. — Molnár József utazó Budapest. Katona Lajos dr. bankigazgató Budapest. Róth Mór utazó Budapest. — Kovács János titkár Szokefalva. — Kulliner Sándor keres-kedő Makó. — Unger Vilmos utazó Bécs.

Vas szálloda. Nemes Kálmán utazó Makó. Hirsch József utazó Budapest. — Rosenbaum J-osef utazó Budapest. — Szigetli István utazó Budapest. — Mergler Béla mészáros Kurtics. — Mergler Vilmos mészáros Kurtics. — Rózsa Jenő utazó Soroksár.

Pannónia szálloda. Panczer József mérnök Bécs. Fasching Paulin divatárúsnő Grác. — Klein Dávid kereskedő Kiskunfélegyháza. — Gleiser Izidor kereskedő Almas. Binder Otto főhadnagy Szeged. — Stern Adolf kereskedő Belotinc.

Mertlitz János asztalosmester Battonya. — Löw Antal utazó Budapest. — Boroszlavszky Adolf vállalkozó Kőrösbánya. — Dicsy József számvívó Gyula. — Szekula István tanár és neje Györök. — Tratner Aladár kereskedő Baross. — Schaffer Oszias utazó Ujpest. — Szemere Béla utazó Budapest.

NEMZETI SZÍNHÁZ.

Szombat, 1909. évi január hó 16-án:

A) bérlet. A) bérlet.

Szerelmeskedés.

Színmű 3 fel onásban. Irta: Schnitzler A. Fordította: Révész Ferenc

SZERMÉLYEK:

Weiring Hans Várnay Jenő.	Keiser	Delly Lajos.
Krisztina Harma h J.	Bind-rac	Benkőné
Schlager Micl Kőrössy Juci.	A ferj	Dtról Mirc
Lotheimer Mártoni R	Luol	Brizza Piroska

Kezdete este 7 óra fél órakor.

NYILTTÉR.*

Ma szombaton, január 16-án és vasárnap, január 17-én

a Központi szálloda

tikertjében

rendkívüli estély

a híres illuzionista és gondolatolvasó

Carmellini

a svéd király aranykoronás Wasa-rend tulajdonosa által.

Mme Carmellini mindent kitalál.

(Non plus ultra)

Gondolatok stvitele (telepatia) eddig Carmellini által bemutatva.

Belepti-díj 1 korona.

Előadás kezdete 8 és fél órakor. 545

A megyében garázdálkodó

„Bandának”!

Önökét kénytelen leszek ismét lecsu-katni. 547

Dr. Schmitt Sándor

ügyvéd.

Schweizer hímezések újabb üldeménye, maradékok félárban.

Rosenblüh H. és Társa cég

értesíti a mélyen tisztelt közönséget, hogy az 1909. évre újlag. nagy elővételek folytán a már ismert vászon és chifon maradékokat oladárisra bocsátja példátlan olcsó áron, minden egyes méterért teljes garanciát vállalunk, tartós és hibátlan árukért.

1000 drb.

kész. varrás nélküli alsó lepedő, hófehér, bőr erős, darabja

1 frt. 40.

Maradékok

erős szálú pamut vászon 25 és 28 kr. irlandi női ing és ágyneműre most 31 krajcár, ennek forgalmi ára különben 40 krajcár, vékony szálú legjobb és legszebb minőség most mé-tére 38 krajcár 45 krajcár helyett.

Maradékok

chifon és madapolan 27 kraj-cár, legjobb minőség mindenre alkalmas, 34 krajcár. végből vágva 45 krajcár.

Vidékre a maradékokból mintát küldünk. — az a s i pedóból próba darabot, megnem felelő árukért a pénzt bármikor visszaadjuk. 271

Szőnyegmaradékok ismét olcsón kaphatók.

Szőnyegmaradékok ismét olcsón kaphatók.

Schweizer hímezések újabb üldeménye, maradékok félárban.

ARADI POLGÁRI TAKARÉKPÉNZTÁR RÉSZVÉNYTÁRSASÁG.

VAGYON. **MÉRLEG-SZÁMLA 1908. ÉVI DECEMBER HÓ 31-ÉN.** TEHER.

		Korona	fil.	Korona	fil.			Korona	fil.	Korona	fil.
Pénztár				556809	52	Részvénytőke				1800000	
Más pénzügyintézetnél elhelyezett tőkék				264826	57	Általános tartalékalap*)		608285	60		
Váltók				973501	99	Leirási tartalékalap		60465	63		
Kölesönök:						Díjas záloglevél tartalékalap		33960			
Záloglevél biztosítéki kölesönök ...		4969339	57			Árfolyam különbözeti tartalékalap		42103	45		
Jelzálog kölesönök		164721	45			Ingatlan törlesztési tartalékalap		61966			
Kötvény kölesönök		38835				Nyugdíj alap		65067	60	87181	28
Községi kölesönök		58817	88	5231713	90	Engedményezett községi kölesön				58817	88
Folyó számlai kölesönök				560146	97	Záloglevelek a forgalomban:					
Előleg értékpapírokra				41872		5%-os d. n.		3850000			
Záloglevél biztosítéki alap:						5%-os díjas		965600		4815600	
K. 400.800.— n. é. 5% d. n. saját						Kisorsolt záloglevelek				34800	
intézeti záloglevél		368736				Takarékpénztári betétek:					
K. 35.200.— n. é. 5% díjas saját						könyveskére		476493	10		
intézeti záloglevél		35904		404640		folyószámlára		809524	52	5574462	62
Záloglevél készlet:						Szeszadóhitel számla				70000	
K. 13.400 n. é. 5% d. n. saját inté-						Visszleszámitott váltók				3889815	58
zeti záloglevél		12328				Idegen váltók és küldvények				380763	87
K. 1.600.— n. é. 5% díjas saját inté-						Ingatlan tartozás az Andrassy-tér 19. sz.					
zeti záloglevél		1632		13960		házon				238034	
Értékpapírok:						Hátralékos záloglevél szelvények				20221	
K. 480.000.— 4% kor. jár. á 88.—		422400				Hátralékos osztalék szelvények				1999	35
K. 100.000.— Pesti hazai első						Hátralékos betét kamatadó				9701	40
tkpri 4 1/2%-os kötvény á 96.75		96750				Előre felvett kamatok				157001	66
K. 100.000.— Pesti hazai első						Előre felvett házbérek				3420	
tkpri 4%-os kötvény ... á 90.—		90000				Atmeneti záloglevél kamat				20222	56
K. 199.000.— Hazai bank r-						Nyereség egyenleg:					
tsági 4 1/2%-os kötvény á 96.50		192035				nyereség áthozat 1907. évről		28064	88		
20 drb. Osztrák Magyar Bank						1908. évi nyereség		250453	68	278518	56
részvény á 1600.—		32000									
50 drb. Arad-osanádi vasuti											
törzsrészvény á 180.—		9000									
12 drb. Magy. pénzügy. köz-											
ponti hitelb. részvény ... á 900.—		10800									
23 drb. Weitzer waggongyári											
részvény á 290.—		6670									
Különféle sorsjegyek és részvények		5000		864655							
Andrassy-tér 19. sz. ház				500000							
Leltár:		14409	31								
Leírás 10%		1440	93	12968	38						
Hátralékos kamatok				30089	27						
Hátralékos értékpapír kamatok				8589	16						
				18225235	76					18225235	76

Arad, 1909. január hó 1-én.

Natland Bernát, s. k.
vezérigazgató.

Stein Zsiga, s. k.
cégezelő titkár.

Ráskai Miksa, s. k.
főkönyveztető.

Dr. Keresztes Gyula, s. k.
igazgatósági elnök.

Domonkos Lajos, s. k.
igazgatósági alelnök.

Glück Károly, s. k.
igazgató.

Dr. Müllner Izidor, s. k.
igazgató.

Rényi Viktor, s. k.
igazgató.

Révész Adolf, s. k.
igazgató.

Singer Izrael, s. k.
igazgató.

Szathmáry Mihály, s. k.
igazgató.

Vásárhelyi Dezső, s. k.
igazgató.

Jelen mérleg-számlát a fő- és mellékkönyvekkel összehasonlítván, azt helyesnek és tökéletesen rendben levőnek találtuk.

Arad, 1909. évi január hó 14-én.

A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG:

Reiniger Samu, s. k.
fel. biz. elnök.

Reinhart Gyula, s. k.
fel. biz. tag.

Hoffmann Antal, s. k.
fel. biz. tag.

Kosztka Emil, s. k.
fel. biz. tag.

Martens Császár, s. k.
fel. biz. tag.

A FELÜGYELŐ-BIZOTTSÁG JELENTÉSE:

Tisztelt Közgyűlés!

Az alapszabályok 58. §-a értelmében alulírott felügyelő-bizottság az intézet ügyvezetésének minden ágát többször vizsgálat tárgyává tette s különösen a pénztárkezelést, valamint a könyvvezetést a rendszeren tartott üléseken pontosan megvizsgálta. Nemkülönben alaposan megvizsgálta az igazgatóság által eléje terjesztett évi zárszámadások és mérlegek minden egyes tételét.

Alulírott bizottsági tagok e vizsgálatok alapján jelentjük, hogy a takarékpénztári ügykezelést mindenkor a legnagyobb rendben és az alapszabályokkal egybehangzónak találtuk.

Indítványozzuk tehát az évi mérlegnek a tek. Közgyűlés által lendő elfogadását, hozzájárulunk egyszersmind az igazgatóságnak az évi nyereség felosztására vonatkozó javaslatához, mely szerint a mérleg jövedelmi egyenlege 250,453 K 68 f.

ez összegből az alapszabályok 113. §-a értelmében a tartalékalap 1908. évi 5% kamataira fordítandó 30,414 28 f.

az alapszabályok 137. §-a értelmében levonandó:
a) 10% a tartalék alapnak 22003 K 94 f.
b) 2% a nyugdíj alapnak 4400 78 f.
c) 10% az igazgatóság jutaléka 22003 94 f.

d) 2% a vezérigazgató 4400 78 f.
e) 1% a tisztviselőik 2200 39 f.
a felügyelő-bizottságnak 4000 — f. 50,009 K 88 f.

marad 161,029 K 57 f.

az 1908. évi nyereség áthozat 28,064 88 f.

a közgyűlés rendelkezésére álló összeg 189,094 K 45 f.

Indítványozzuk, hogy ebből a 160 K.

n. é. részvények 21. számú 1908.

évi szelvényeinek 13 koronával és

a 800 K. n. é. részvények ugyan-

ilyen számú és évi szelvények 65

koronával 1909. évi január hó 25-től

kezdve intézetünk pénztáránál való

bevételekre fordítassék 146,250 K — f.

adassék közeleokra 2,000 — f.

a nyugdíjalap rendkívüli dotációjára 5,000 — f. 153,250 K — f.

a maradványt 35,844 K 45 f.

pedig kérjük az 1909. évi veszteség- és nyereség-számlára elővezettetni.

Végül pedig véleményezzük, hogy az igazgatóságnak a befejezett

1908. évi működésére nézve a felmentvény megadassék és kérjük ezt a

magunk részére is kimondani.

Aradon, 1909. évi január hó 14-én.

Reiniger Samu, s. k.
fel. biz. elnök.

Reinhart Gyula, s. k.
fel. biz. tag.

Hoffmann Antal, s. k.
fel. biz. tag.

Kosztka Emil, s. k.
fel. biz. tag.

Martens Császár, s. k.
fel. biz. tag.

Az Aradi Polgári Takarékpénztár r. t. felügyelő-bizottsága:

Aradi Első Takarékpénztár.

Mérleg-számla 1908. évről.

Vagyon.

Teher.

	Összeg			Összeg			
	Korona	fill.		Korona	fill.		
Pénztár-készlet			957,969	50	Résztvénytőke		1,500,000
Váltó-tárca			15,587,197	04	Tartalék-alap	2,000,000	
Jelzálog-kölcsönök			3,994,148		Külön tartalék-alap	1,109,236	38
Amortisationális záloglevél-kölcsönök			4,450,287	11	Értékpapír árfolyam különbözeti tartalék-alap	102,521	03
Előlegek értékpapirokra			79,495		Házérték-csökkenési tartalék-alap	50,000	
Folyó számlái előlegek értékpapirokra és bekebelezett kötvényekre			3,521,521	43	Nyugdíj alap	320,000	
Előlegek árúkra			206,487	71	Betétek	14,652,258	51
Más pénzügyintézeteknél elhelyezett tőkék			858,885	19	Betétek folyó- és check-számlái	2,392,685	89
Tulajdon ingatlanok:					Magyar takarékpénztárak központi jelzálogbankjára átruházott jelzálog-kölcsönök		1,435,371
Deák Ferenc-utcai 42. sz. ház	307,758	32			Visszleszámitolt váltók		5,970,410
Atzél Péter-utcai 1. sz. ház	240,000		547,758	32	Hitelezők		2,432,940
Tulajdon állam- és értékpapírok:					Hátraékos tőke kamattadó		26,454
215 drb. Aradi és csanádi egyesült vasúti részv. & K. 190.			40,850		Előre felvett kamatok		183,937
282 drb. Aradi vízvezetési művek régi részv. 180.			36,660		Nyereség egyenleg		
60 drb. Magyar tp. közp. jelzsbank részv. 1000.			60,000		Elővétel 1907. évről	40,000	
100 drb. Magyar pénzünt. közp. hitelbank részv. 975.			97,500		1908. évi tiszta nyereség	478,787	81
40 drb. Osztrák-Magyar bank részvény 1730.			69,200				
1,644,800 K. n. é. 4 ¹ / ₂ % Magy. koronajáradék 91.	1,496,313						
286,400 K. n. é. 4 ¹ / ₂ % Magy. tp. közp. jelz. bankzlevél 98.	280,672						
100,000 K. n. é. 4 ¹ / ₂ % Hazai bank régi kam. kötvény 98.	98,000						
80,000 K. n. é. 4 ¹ / ₂ % Egyes. bpesti főv. tp. záloglevél 98.	29,400						
80,000 K. n. é. 4% Egyes. bpesti főv. tp. záloglevél 92.	27,600						
Különféle záloglevelek és sorsjegyek	52,540		2,288,735				
Nyugdíjalap értékpapirjai:							
100 drb. Aradi első tkpénztári részv.			211,570				
Leltár álladék	16,118	25					
leírás	3,118	25	13,000				
Hátralékos kamatok			27,598	68			
			32,694,602	98			32,694,602
							98

Aradon, 1908. évi december hó 31-én.

Ottenberg Tivadar, s. k.
veszérigazgató.

Eckhart Ede, s. k.
titkár és cégvezető.

Laczay Gyula, s. k.
főkönyvelő.

Andrényi, s. k.
igazgató.

Domány, s. k.
igazgató.

Hánn, s. k.
igazgató.

Parocz, s. k.
igazgató.

Schuster, s. k.
igazgató.

Tedeschi, s. k.
igazgató.

Jelen mérleget a fő- és mellékkönyvekkel, valamint a leltárakkal összeegyeztettük és mindent helyesnek és tökéletesen rendben levőnek találtunk. — Aradon, 1909. évi január hó 8-án.

Braun Mór, s. k.
f. biz. tag.

Dániel Kálmán, s. k.
f. biz. elnök.

Maresch Gyula, s. k.
f. biz. tag.

Az „Aradi Első Takarékpénztár“ 68-ik rendes évi közgyűléséhez intézendő felügyelő-bizottsági jelentés.

Tisztelt közgyűlés!

A kereskedelmi törvény 195. §-ában és az intézeti alapszabályokban megállapított kötelességünknek megfelelőleg a lefolyt 1908-ik üzletévről vonatkozó jelentésünket van szerencsénk a következőkben betervezni.

Az intézeti ügykezelést a lefolyt 1908. év folyamán rendszeresen ellenőriztük s az ezen irányban kifejtett működésünk alapján megállapíthatjuk, hogy az intézeti ügykezelés minden ágában példás rend és teljes pontosság uralkodik.

1908. évi december hó 31-én megkezdtük a vagyonnak leltári felvételét, mely behatóan és lelkiismeretesen teljesítve eljárásunk folytán azon meggyőződést szereztük, hogy a mérleg-számlára felvezetett értékek megvannak és szabályszerűen kezeltetnek.

Az igazgatóság által elének terjesztett 1908. évi mérleget, valamint a veszteség- és nyereség-számlát, a kifogástalanul vezetett és szabályszerűen lezárt könyvek, továbbá az általunk tételenként megvizsgált kimutatások, leltárak, zárszámadások és a kapcsolatos okmányok alapján helyesnek és mindenben a valóra megfelelőnek találtuk.

Ezek után a magunk részéről is elfogadjuk és elfogadásra ajánljuk az igazgatóságnak betervezett jelentésében az 518,787 korona 81 fillér tiszta nyereség hováfordítása iránti javaslatát.

Az előadottak alapján tisztelettel kérjük a t. közgyűlést, hogy a lefolyt 1908-ik üzletévről nézve úgy az igazgatóságnak, valamint az alólírt felügyelő-bizottságnak a felmentvényt megadni szivesvedjék.

Kelt Aradon, 1909. évi január hó 8-án.

119

A felügyelő-bizottsági

Braun Mór, s. k.
f. biz. tag.

Dániel Kálmán, s. k.
f. biz. elnök.

Maresch Gyula, s. k.
f. biz. tag.